

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám: 61—38.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

—⊙ Budapest, márczius hó 24. ⊙—

Április elsejével kezdődik az új évnegyed.

Ama tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius végével lejár, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hovaelőbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 20 kor.

Félévre 10 kor.

Negyedévre 5 kor.

Mutatványszámok kívánatra ingyen.

A HÉT kiadóhivatala,

VIII. ker., Népszínház-utca 22. szám.

Krónika.

A vörös Violetta.

— márcz. 22.

E héten ítélték el s nyomban szabadlábra helyezték a vörös Violetta-t, vulgo Wittenberg Etelka urhölgyet, akinek most joga van folytatni életét ott, ahol letartóztatásakor abba hagyta s alighanem teszi meg, mivel egyebet úgy sem tehet. Amolyan nemzetközi hoteltolvaj, betörő és vasuti zsebmetező társaságnak volt eddig nőnemű vonzóereje, felhajtója, esze, fődözője és talán áldozata. Hogy szép-e, nem tudom. Hogy fiatal-e, szintén nem tudom, noha látszat szerint nem az. Am a látszat ilyen esetekben duplán csal. Az ember azt hiszi, hogy annyi fegyház, bujkálás, bünhalmazhoz félszázad-kell, s kisül, hogy futja nem egészen harmincz tavaszból.

Azért, hogy egy hölgy a börtönből kerül ki, zsebmetéssel és ehhez hasonlókkal foglalkozott, még nem szabad róla rosszakat mondani. Ezért a szabadlábon levő hölgyet biztosítom föltétlen tisztelemről s egyben az ügyészséget, hogy nem akarok büntetendő cselekmények magasztalásának bünébe esni. Szerelemért az ember mindenre képes, de csupa tiszteletből a vörös Violetta iránt nem vagyok hajlandó börtönbe kerülni.

Mégis, bevallom, bizonyos romantikus hajlandósággal nézem s szeretném apróra ismerni a vörös Violetta s hozzá hasonló nők élete sorját és lelke belsejét. Mert amit így távolból büntetlen előéletű ember róluk tudhat, az csupa külsőség. Hozzászámítom a semmitsem tudókhoz a rendőröket, detektiveket, ügyészeket és fegyházigazgatókat is, akik pedig könyv nélkül ismerik ezeket a biográfiákat. De mit tudnak róluk? A származásukat,

az első bukást, kivel álltak össze, hol loptak és hol ültek s melyik börtönben haltak meg. Magyarázatul hozzácsapják az erkölcsös szentenciát, hogy predesztinált bűnös, hiszterika, dologkerülő, kényelmet és pompát hajhászó. Mindenre képes a dologtalansáért és a fizikai jóléért.

Ez olyan valószínű, hogy szinte hihetetlen. Ha azt hallom, hogy Monte-Carlóban egy rendkívül elegáns hölgy egy még elegánsabb ur karján szórja briliánsai fényét, akkor igaza van a jellemzésnek. Mi kell ehhez az uri élethez? Csak az, hogy abban a hotelben, amelyben laknak, egyre-másra esnek meg a szoba-lopások. S mire a gyanu rája terelődik, már túl van ungon-berken. Ez persze ragyogó, pompás, gondtalan élet. Ha ugy volna végigélhető, ahogy én végighallgatom. Tudniillik: lopások esnek meg és ők túl vannak ungon-berken.

Am a valóságban mit jelentenek e kényelmes apróságok? Szoba-lopás? Éjszaka végigösmölni a folyosón, minden pillanatban készen arra, hogy tetten érik. Bešurranni egy sötét szobába, ott keresni, kutatni, rossz helyen hiába járni, órákon keresztül a fegyházzal szembenézni, holott ott a kényelmes szobája, ha most nem megy zsákmányra. S ha sikerül is? Briliánsokkal a fülében és az ujjain, gyöngyökkel a nyakán nincs az a pillanat életében, hogy valaki elébe ne léphessen s kenderkötéssel hátra ne kötözhetné a kezét. Kényelem, pompa, dologtalanság és gondtalanság? Kutynának való élet ez, komiszabb a malterhordó lányénál, nyugtalanabb, fárasztóbb és zaklatóbb mindennemű földi nyomorúságnál, mely a munka igájában görnyed.

Ilyenkor az állatokra kell gondolnom, akik tudvalevőleg állati életet élnek. Azaz: nem gondolkodnak, nem dolgoznak, csak esznek, isznak és olykor szerelmeskednek, s ezt az életet becsülik annyira, hogy ragaszkodnak hozzá. Legalább így mondják. De tessék csak rókának vagy keselyűnek lenni, csak egy félnapra, s bezzeg másképp fognak vélekedni az állati élet tartalmatlanságáról. Csak táplálkozni s nem dolgozni? Hisz ez a táplálkozás a legszörnyűbb és legkinzóbb munka, mely csak képzelhető! Meddig kell leselkedni egy-egy nyulra, fogolyra, tyukra, vagy égerre, míg elcsipetik! Mennyit kell éhezni a vadászat közepette s mennyi gond, uristen, mennyi gond! A vadász, az erősebb állat, s otthon a család, a kicsi kölykök, akiket jól kell nevelni. Tessék a sarki ölyvre gondolni, amely halakból táplálkozik. Órákig, napokig ül egy kis jégré s vigyáznia kell, hogy be ne fagyjon, míg végre sikerül egy nyomorult halácskát csipni.

S ahogy erre az állati életre csak ráfogják, hogy dologtalan, éppugy ráfogják a vörös Violetta a dologtalanságot. Bizony szörnyen megdolgozik életéért, s ha a meglóptottnak nem volna szintén szava hozzá, szinte azt mondanám, hogy ezekhez a fáradalmakhoz és veszedelmekhez képest rosszul is van fizetve a vörös Violetta és társai. Henyének ezek az embereket nem lehet mondani. Könnyűnek a keresetüket, gondtalanak az életüket szintén nem. Inkább ostobának mondanám, hogy ilyen nehéz pályát választott, ha nem tudnám, hogy pályát az ember nem választ, s ő maga sokkal jobban tudja, mint tőlem hallhatja, hogy mennyire nem érdemes nemzetközi tolvajbandának lenni. A róka is szivesebben lenne vadászkutya, még sem lesz belőle soha más, mint róka. Ezek a nemzetközi tolvajok és tolvajnök mesés tehetségű emberek. Nekem legalább szörnyen imponál, hogy valaki a viselkedésével grófnak válik be, holott eredetileg pinczér vagy szabó. Micsoda mesés grófi tehetség kell az ilyen csaláshoz! S a nők, hogy első pillanatra meg ne lássék rajtuk, hogy mifajták, micsoda hihetetlen finomultságot kellett megszerezniök. Az egyéni kvalifikáció, mely a nagystilű tolvajnak kell, sokkal nagyobb, mint a tisztos polgári foglalkozáshoz szükséges, s ezek az emberek mégis tolvajok, holott mostani életükhöz képest kényelmesen megélhetnének napi tíz órai munka árán.

Miért mégis tolvajok, holott ők tudják legjobban, micsoda rossz és nehéz mesterség ez? A vörös Violetta például lehetne buffet-hölgy, czirkusz-hölgy, kóristanő és mint ilyen is viselhetne drága toiletteket s még az a szemrehányás sem érné, hogy nem tisztességesen szerzi. Mégis inkább hü marad betörőtársához s betörtet tovább is vele. Mi a magyarázata ennek? Ki tudja azt s ki akarja tudni, kinek volna a hivatása ezt földeíteni? A bünt eddigelé megszokták a tulajdon fogalmához fűzni. Hátha az ember mivoltához fűződik? Kleptomániát ismernek mint elmebajt, — hátha megvan mint egyéniség? Én olyan szomorunak és olyan groteszknek látom ezeket a jelenségeket. Itt egy nő vagy egy férfi, akinek a nyakába varrtak egy életet: tessék azt fentartani. S a szegények olyan komolyan veszik azt, hogy élni, muszáj s végiggyötrődnek egy világon, agyonhajszolva s végül befogva, s ha majd a szalmazsákon utolsót lélegzenek, akkor azt hiszik, hogy csakugyan éltek s valami nagy bajuk lett volna, ha nem élnek!

Kóbor Tamás.

Azt nevezem műbirálónak, aki más módon, vagy új anyagban tudja kifejezni azokat a benyomásait, melyeket szép dolgokról nyert.

*

A művészetet feltárni s a művészt elrejtetni: ez a művészet célja.

*

Szépen hazudni művészet, az igazat beszélni pedig annyit jelent, mint a természethez hiven cselekedni.

Hamlet levele.

Horáció, hajóván skót ködökben,
Gondolj rám néha a fődélzeten,
Az angol partok esőjében ázva,
Jusson eszedbe az én életem.

Horáció, azóta más az élet
És más minálunk illata a nyárnak,
És nincs más senki, kiért visszajöjj,
És nincsen ház, ahova visszavárnak.

Reáfeküdt a gyász e tartományra,
Ó, érezd meg e kósza sorokon,
Megtelt az ország az én bánatommal,
Itt küldöm néked, bujdosó rokon.

Nem vidítanak már bohókás zenészek,
Mint éjszaka bolygok az éj között,
S a lány, kit együtt szerettünk, barátom,
Egy idegen országba költözött...

Szabolcsi Lajos.

Műpártolás.

Irta: PEKÁR GYULA.

— Beteg?...

A báróné a fejét csóválta: ej, ej, szegény fiu, szegény kis poéta! Ujra az írásba pillantott, — ez a »Hattyudal«, hisz ez formális bucsu; lázban fekszik a gyerek s lüktető sorokban bucsuzik tőle, a pártfogójától. Még délelőtt jött a küldemény, de ő bizony nem igen ért rá a csomagot fölbontani. Most kerül a kezébe s ime, megdöbben. Az írás oly kusza, — csak nincs komoly baj? Pár szegfűt vett ki egy vázából s becsöngette a szobaleányát:

— Vigye csak hamar, Juli, szaladjon vele, tudja már... oda Bárány Imre urhoz. Kérdeztem, mi baja, hogy van?

Nyugtalanul nézett az ablakon át a leány után. Futott Juli, de hát a kis poéta messze lakott, a rétesmód elnyuló kis város tulsó végén. Ott lakott öreg édesanyjánál, egy tanító özvegyénél. Beh lassan telnek a perczek! A báróné türelmetlenül nyulkált a szoba csecse-becséihez, cigarettára gyújtott, de hamar eldobta. Leült a sécrétaire-je elé, — mit csináljon? Egy illatos fiókot huzott ki s csattos könyvet vont elő belőle. Ostoba firkálások, — tétován ütötte föl utolsó jegyzeteinél.

»... Ma egy esztendeje, igen, éppen máma, hogy ebbe a fészekbe kerültem. Eredmény: unalom, határtalan, mérhetetlen, leirhatatlan unalom. Sőt hizlaló unalom. Mert hiszen ha legalább fogyasztaná az embert ez az állapot, de nem, — tükörbe nézek: skandalum, hogy elhiztam az özvegyi fátyol alatt! Szemem fénytelen, mig »hires« szőke hajam is mintha színét veszítette volna. És mindemellett huszonöt éves vagyok, mikor minden percz drága. És e perczek csak telnek tunyán, szerelemtelenül. Jó anyám, akarata. Isten bocsá', de micsoda gondolat is volt az férjhez menni egy törődött ezredeshez, aki éppen harmincz évvel volt idősebb nálam s csak épp az esküvőnkre várt, hogy penzióba menjen! Azok a rossz élczek... De hát

nekem bárónának kellett lennem s a czim szépen hangzott: Báró Dornbach Anzelmné. Akkor még fogalmam sem volt róla, hogy e czim olyan hamarosan fog bővülni az »özvegy« szóval... Szegény »Anzelm papa«, ő sok jóakarattal volt irántam, de nyugodt lehet: mamája nagy lelkiismeretességgel gyakorolja tovább anyósi hivatását. Ő volt az, aki a gyászév leteltével e fészekbe internált a világi hivságok elől. Furcsa ötlet! Ő, az anyós-mama olvasta ki férjem utolsó leveleiből és nyilatkozataiból azt a »szent óhajt«, hogy én ebbe a városkába száműzzem magamat, »ahol az ő Anzelm fia mint hadnagy először volt garnizonban...«

»Hát szép a kegyelet. Engem is meghatott az eszme. Mondottam is: beh kár, hogy nem tudtam az Anzelm papa felesége lenni, mikor még hadnagy volt!... Aztán ellenkeztem kicsit, de ez persze csak annál jobban megerősítette anyós-mamikámat az elhatározásában. Kérlelhetetlenül fölpackolt s lehozott ide ebbe az öreg házba, melyet a bensülöttek, nem tudom miért, kastélynak neveznek. Itt vegetálunk kettecskén, bizalmas barátságtalanságban. De hát kedélyem simulékony s ma már beletörődtem a kicsinyes viszonyokba. Ébredő életerőmnek foglalkozás kell, hát más hiján: irok. Vajjon költői szükségből-e, mint a férjpoéták? Dehogyan is. A férfi a való élet elől menekül a poézisbe, mi nők pedig a költészetet át törünk a való élet felé. Mi realisták vagyunk s nekünk a poézis csak előgyakorlat a reális boldogsághoz, amely a legfőbb célunk és... Eh, unom ezt a hosszú mondatot befejezni. Tovább! Szóval: ez a más hiján irodalommal való kaczerkodás vitt arra a gondolatra, hogy valamelyes mozgalmat csináljak ebben a zugban. Nagy szavak: renaissance, műpártolás! Elhatároztam, szalónt nyitok e kutyabagosi intelligencia szép szellemeinek. Na hiszen, még csak ez kellett ide, ebbe a darázs-fészekbe! Nőegyleti alakulás czimén elsőbb az asszonyokat hívtam meg: úgy összeveszték, hogy én mentem ki a saját szalónomból! Gondoltam, a férfiakhoz pártolok át, ezekkel tán többre megyek. Még rettenetesebb csalódás! Első irodalmi zsurorom azzal végződött, hogy három ur majd fölpofozta egymást, három másik pedig megkérte a kezemet. Aztán megindult a pletyka árja... Ma úgy állok, hogy minden jóakaratom mellett is mindenki rossz szemmel néz reám. A nők azért gyűlölnék, mert kalandornőnek néznek, a férfiak pedig azért, mert nem vagyok az. Az egész város azzal tölti az idejét, hogy engem ellenőriz. Az asszonyok azt számlálják, ki nem volt még a szeretőm, az urak pedig azt lesik, ki lesz végre a kiválasztott. E perczen azt hiszik, rátaláltak végre az igazira. Szegény kis Bárány Imre!...«

»Ő az egyedüli, aki a műpártolás e csuf viharából nekem megmaradt. Egy tisztelettudó, félénk fiu, ki reménytelenül szerelmes belém s szép verseket ír hozzám. Voltaképp nem is igen tudom, kicsoda. Azt hiszem, filozófiát végzett, tanárságra készült, aztán újságíró próbált lenni, de nem igen sikerült neki semmi. Poéta! Nyer ugyan olykor holmi pályadíjakat, de különben se pénze, se állása. Maga mondja: addig él, amíg én megtűröm magam mellett. Aztán?... Foglalkozom a jövőjével; megígértem, kiadatam az első kötetét, — hogyne, hisz hozzám írta azokat a verseket mind! Szegény kis Bárány Imre! Pár hónap óta ugyszólván minden délután nálam ül, szinte hiányzik már, ha nem látom. Elnézem: huszonötéves, annyi, mint én... (nem, három hónappal és öt nappal idősebb nálam!) — és mégis mekkora különbség van kettőnk közt! Hogy elenyészik hatalmas alakom mellett, melyet ő »királynőinek« dicsőít... Ő az én apródom, s én vagyok legfőbb birája. Pletyka körülöttünk, — de már nem

törődöm vele. Kérem: mit akarok én voltaképp ezzel a fiuval? Semmit. Sajnálom. Olyan anyáskodó érzés... jól esik a gondját viselném valakinek. Szeretnék valakit csinálni belőle. Szídom is eleget. S ő néz rám álmodozó, kék szemével. Szemei szépek...«

Eddig volt. A báróné fölvetette a szemét: még se jön Juli? A csukott könyv fölé hajolt s mintegy hogy könnyítsen magán, írta bele folytatólag:

»Bánt a lelkiismeret. Tegnapelőtt rossz kedvem volt és elkergettem. Oly busan nézett utánam — s ma beteg. Ez a »Hattyudal«... hátha nagybeteg? Félek. El kellene mennem hozzá. Elmenjek?«

No, végre érkezik a leány! Lihegve referál:

— Jaj, méltóságos asszony, — rosszul van Bárány ur!

A báróné összerezzen, Juli egyre erősítette:

— Bizony, nagyon rosszul van!

Dönteni kell. Az ördög vigye ezt a pletykás várost!... Szólt végre:

— Hamar a kalapomat. Azt a kis trotteur-t!

*

Nem ment ki a főtérre, mellékutczákon át sietett tova. Csak a pletykás végrehajtó látta meg, — eh, ördög vigye ezt a kaján arcot, tovább! No, végre ott van a város végén, ott a szegényes kis ház. Emberek állanak előtte, barátok, vagy tán rokonok: pap, kántor, tanító, pár szürke kishivatalnok-alak. Leveszik a kalapjukat s némán nyitnak utat a méltóságos asszonynak. Ő ijedten néz rájuk, — e perczen sikoly onnan belülről; a síró öreg tanítónét hozzák a tornác felől. Mögötte az ismerős doktor. A báróné hozzája furakodik:

— Az Istenért, — hát nagyon rosszul van?

A doktor bólint:

— Bizony... De azért tán még nem késelt el méltóságod.

A báróné elveszti a fejét. Szalad végig a tornácra oda, ahonnan a szolgáló most hozza ki a jegestálat, — be a kertre néző, hátsó szobáskába. Félhomály a diákos kvártélyban, könyvek, irások mindenfelé, egy arczkép a rozoga polczon, — az övé! Előtte hervadt virág, szalag, csipkefoslány... Hogy örzi szegény azt a sok szemetet! A sarokból gyötrelmes sóhaj hallatszik az ágy felől. Hánykolódó piros arcz, szinte tüzel az emberelő láz hevéből. Köny a méltóságos asszony szemében, megragadja a fiu kezét:

— Édes Bárány ur... Kis poétám!

De a beteg csak nem felel.

— Imre... Én vagyok itt.

A báróné egészen megháborodik. Többen vannak ott körülötte, ott az orvos is. Összecsapja előtte két kezét:

— Nem ösmer rám!

— Hja, — sugja a doktor — nem igen fog ő többet magához térni.

— De igen! Majd én ápolom őt.

Le a kalappal, pelerinnel, — a méltóságos asszony sietve gyürközik neki a munkának. Ért ő hozzá; maga facsarja a jeges borogatást, maga adja be kanálban az orvosságot, ott térdel már az ágy mellett s kezét szorongatva, úgy igyekszik tartani a lelket a betegben. Egyre nógatja:

— Kis poétám... Na, ösmerjen már rám! Imre...

És ime: csoda! A deliráló fiu csakugyan fölveti még egyszer a fejét. Néz, tudat a szemében, arczán suhanó, boldog derü. A báróné fölsikolt, mind oda tömörülnek. Hallják a lázas szót:

— Oh... eljött... méltóságos asszonyom!

— Itt vagyok, Imre.

— Imre — ismételte a beteg. Mosolyféle az arcán, behunyta a szemét.

A fiatal asszony közelebb hajolt, karját még a párna alá is csuszattatta, úgy támogatta:

— Kis poétám... no szóljon, mit akar, mit tegyek?

Mozogtak az ajkak ismét:

— Királynóm...

— No, szóljon már!

A beteg küzködni látszott magával. Forgatta a fejét, végre nagynehezen kinyíltak szemei. A bárónőre tapadtak. Hiven, alázatosan, imádattal:

— Csak egyszer...

— No... mit csak egyszer?

Lihegő szó, félnék tekintet:

— Csak egyszer... egyetlen egyszer... csókoljon meg!

A fiatal özvegy kissé hátradült. Arczán könyek peregtek. Annyi ember itt körülötte... mit tegyen? Egy haldokló kérése... nem lehet soká tanakodni. Főléje hajolt s a kis poéta kezei remegve emelkedtek nyaka köré. Ajkaik összeértek, a báróné csakugyan megcsókolta.

Látták ezt mind a jelenvoltak. A doktor segítette föl a méltóságos asszonyt. Az ajtóhoz tuszkolta. Elég, ne lássa a többit.

A báróné sirva, támolyogva ment ki. Nem is igen tudta ő, ki vezeti el, csak akkor tért magához, mikor már a főtéren voltak s az esti korzó urai és hölgyei sugdosódó csapatokban vették őt körül. Akkorra már tudta az egész város, hogy a »kastély« urnője megcsókolta haldokló poétáját. Tudta és ítélte is, a kivételes pércz hatása alatt csak bámulni tudta magasztos tettét. Legnagyobb ellensége, a stréber ügyvéd felesége lépett hozzá s szólt mindnyájuk nevében:

— A tett nemes, meghajlunk méltóságod előtt!

*

Am a bárónénak idegei is voltak, s ez idegek most — tréning híján — fölmondták a szolgálatot. Maga is lázba esett, s több napon át semmiről se tudott. Mire föléledt, nagy meglepetések vártak rá.

— Mi az, mit mond maga, Juli?

A leány mosolygott:

— Csak azt, ami igaz. Hogy Bárány ur nem halt meg.

— Él?!?

— Bizony él, most már szépen javul.

A szép asszony fölült párnái közül s úgy tapsolt örömeiben:

— Él... él az én kis poétám!

Egyszerre aztán elkomolyodott. Röstelkedve süttötte le a szemét. Még bele is pirult:

— Szegény fiu... én azt hittem, meghal és ugye megcsókoltam?

— Igen, a méltósága megcsókolta. Tudja az egész város.

— Az egész város? Persze, most emlékszem, hisz az ügyvédné még üdvözölt is. Nagyon dicsértek... No, mi az, Juli?

A leány zavarban volt. Nehezen bökte ki:

— Igen; akkor dicsérték a méltóságát, de most, hogy Bárány ur mégse halt meg, most már egészen másképp gondolkodnak.

— Hogyan?

— Hát úgy, hogy simföl az egész város a méltóságára. Kigyót-békát kiáltanak rá.

— Mit?

— El se merem én azt mondani! Hogy rosszabb a méltósága még a rossznál is, hogy pocsek gyalázat volt így mindenek láttára szerelmeskedni egy beteggel...

— Ezt mondják?

— De még különbeket is! És mentől egészségsőbb lesz Bárány ur, annál inkább nő az ingerültség a méltósága ellen. Tessék elhinni, egész ribillió ez már...

Hát igazat mondott Juli: forradalomban volt a nemes város. Légnél sűrűbben repkedtek a gyalázó szavak, a közvélemény már hangosan követelte a kompromittált özvegy eltávolíttatását. És a stréber ügyvéd felesége vezette a mozgalmat! Jöttek a névtelen levelek... Még a légyjebb akaratuak is azt ajánlották: lehetőleg éjjel meneküljön a báróné. Nem lehessen jót állni a nép dühéről!

Szegény özvegy, egészen elvesztette a fejét. Fogóságába nap-nap után egyre riasztóbb hírek érkeztek hozzá, olykor már maga is hitte, hogy becstelenséget követett el. Mit tegyen? Ármányos poétája, ki így törbecsálta őt! Dühös volt rá, a szemét kaparta volna ki.

Anyósa már nem is beszélt többet vele. Járt a szobákon át, mint az Orbán lelke és szóló magában óbégatott:

— Ekkora skandalum! És épp ebben a városban, ahol a fiam hadnagy volt!

*

Tudta, hallotta mindezt Bárány Imre s a föld alá bujt volna, hogy ekkora szégyenbe keverte eszményét, királynőjét. Hej, hej, ott a bibi: meg kellett volna halnia! Mit tegyen most? Édesanyja egy nap nem volt otthon, ekkor nagyot gondolt. Vette a legszebb ruháját s nagynehezen öltözködéshez látott. Gyöngye volt még nagyon, de botra támaszkodva, azért nekivágott a városnak. Emelt fővel haladt át a főtéren. A járókelők előbb álmélkodva nézték, majd gunyakaczájjal kísérték tömegestől. Csakugyan a bárónéhoz ment be!

Nyílt a szalónajtó s ő botjára támaszkodva, bünbánóan állt meg a szép asszony előtt. A báróné villogó szemekkel támadt rá:

— Maga!... és még a szemem elé mer kerülni?

— Könyörgök...

— Mit könyörög? Tudja, mit tett maga velem? A becsületesemet tiporta sárba. Tudja maga ezt?

— Tudom. Meg kellett volna halnom.

Az asszony hallgatott. Egybefont karokkal állt ott s a kis poéta támolyogva nézte. Szegény fiu, busan tette hozzá:

— De hiszen segíthetünk ezen. Csak épp látni akartam még egyszer. Köszönöm. Isten áldja és bocsásson meg nekem, méltóságos asszonyom!

Sápadtan, dülöngözve indult már kifelé. De a haragos báróné hamar utánalépett:

— Hohó! Nem addig van az! Abból nekem semmi hasznom, hogy maga föbelövi magát.

— Hát mit csináljak?

— Itt marad és szót áll nekem.

— Parancsoljon...

— Jaj, de kiállhatatlan! Inkább törje a fejét, hogy lehetne a bajon segíteni. Mit tegyünk?

A fiu csak nézett rá szerelmes kék szemével. A báróné indulatosan tette a vállára a két kezét:

— Ugy gyülölöm magát... Megfojtanom!

— Tegye, királynóm...

— Ostobaság! Csak azért se teszem. Mást teszek. De mit? No, gondolkozzék már!

Bárány Imre csak nézett rá forrón; imádattal.

— Az a csók, — folytatta a báróné — csak azt ne adtam volna magának!

A kis poéta kérdően nézett rá. Szólt nagy komolyan:

— Hiszen csak visszaadhatnám!

— Jaj, de bolond maga...

A szép asszony kaczag. Oly közel vannak egymáshoz... A fiu nekibátorodik. Bolond egy fordulat: csók, ölelés... A báróné pirulva bontakozik ki a poéta karjai közül, nem tudja, nevéssen-e, vagy haragudják?

Vállat von:

— Hát hiszen igaza van. Tényleg nincs más mód: maga feleségül vesz engemet!

Toll és tőr.

— márcz. 22.

MOST MÁR NEMCSAK AZ OSZTRÁK TÁBORNOKOK, de az osztrák főpapok is beleavatkoznak a magyar politikába. A tábornokoknak Khuen ellen, a főpapoknak Lukács László ellen van kifogásuk. Mondják és a hirt meg is erősítik, hogy a mostani válság alatt Nagel bécsi hercegérsek vétőt mondott a korona előtt Lukács miniszterelnöksége ellen. A hercegérsek szerint Magyarország katolikusai elégedetlenséggel fogadnák Lukács miniszterelnökségét, mert Lukács nem rendezkedett be egészen Róma dogmái szerint. Mi nem tudjuk, ki lesz az ország miniszterelnöke, tehát azt sem tudjuk, hogy volt-e oka Nagel hercegérseknek latba vetni befolyását egy esetleges Lukács-kombináció ellen. De tudjuk azt, hogy Nagel érsek informálásai nem fedik a valóságot s éppen ezért hiszszük, hogy az osztrák főpap rögtön a kihallgatás után gyóntatópapijához sietett, hogy az feloldozza a vétek alól, melyet a korona hamis informálásával elkövetett. De hová jutunk Magyarországon, ha a gyóntatószéknek kell jóvátenni a lelkiismeret mindama botlásait, amelyek a magyar politika körül megtörténnek? És hová jutunk, ha a magyar közjogi méltóságok betöltését osztrák tábornokok és osztrák főpapok vétőjától teszik függővé? Tisza István mondotta nemrég, hogy nem vagyunk osztrák tartomány. Ez igaz, de csak elméletben. Mert a gyakorlat szemébe röhög ennek az elméletnek.

MÁSUTTÁGITJÁK AZ ARÁNYOKAT és óriási arénákat építenek a népek millióinak. Nálunk szükítik a perspektívát. Ezen a héten azt olvassuk, hogy Budapesten nemsokára lesz egy »katolikus« színház. Nem hiszszük, hogy a színház megszületik. Már a gondolat embriója is vértelen és sápadt. Eddig a művészetek és a színházak csak nyelvek vagy fajok szerint differenciálódtak, de dogmákra legfeljebb egyházat lehet építeni, színházat nem. A színház az orfeumokkal akarná felvenni a versenyt. Valóban, csak orfeum lehetne, hogy ellensúlyozza a chansonok, a macsicsok, a hastánczok rothasztó hatását. Zigarettafüst helyett tömjént adna, likőrök helyett szentelt vizet és a chansonette szoknyáját egy szende papocskára reverendája helyettesítené. Nem minden pikantéria nélkül való a gondolat. Ha nem is akad olyan írójuk, mint Maeterlinck, vagy a dogmatikus és vakbuzgó Schiiré,

bizonyára groteszk és mulatságos a katolikus kabaré, a szentes orfeum. Csak egy bizonyos. Hogy lenne közönsége. Nálunk sokkal kevesebb katolikus van, semhogy ez a színház üresen maradjon. Megtöltené a Lipótváros. Freud és Wilde után mindjárt a katolikus színház jönne divatba.

BANKÜGYEKHEZ MINDENKI ÉRT Magyarországon, akinek képviselői mandátuma van. Ezt kell hinni, amikor látjuk, hogy a Törlesztési Bank igazgatóságában honatyákból telik ki a többség. Eszünkben sincs a képviselő urak jogainak korlátozását, közgazdasági tevékenységük megszorítását sürgetni. Arra gondolunk csak, hogy akik mandátummal rendelkeznek, azoknak elég terük van a bankokon kívül is arra, hogy az ország gazdasági ügyeire befolyást gyakoroljanak. Mert az aztán tultengése a jogoknak, hogy egy-egy honatya nemcsak a törvényhozásban, de a bankokban is ártszon a hazának. Az ország alig bírja el azt, amit az urak az országgyűlésen cselekednek az érdekében. Hát még amit a bankokban tesznek az üdvösségéért! Valamivel kevesebb buzgósággal nagy hállára köteleznék a nemzetet.

AZ EHRlich-SUGÁRUT tehát mégis kiépül. Erzsébet-sugárutnak mondják ma, de bizonyos, hogy idővel átmagyarosítják a nevét Ehrlich G. Gusztáv-sugárutra. Mert a sugárut sürgős kiépítésének csak az a célja, hogy Ehrlich ur még életében láthassa azt az utat, melyet később őrá fognak elnevezni. Másik célja, hogy nagy haszonhoz segítsen befolyásos urakat, akiknek telkük van a tervezett sugárut mentén, vagy ha még nincs is telkük, de opciójuk már van. Ily nagyjelentőségű okokból szabályozzák Budapestet. Ehrlich még életében szobrot akar, amelyre majd később vésik rá a nevét. A többiek még önzőbbek, mert azok nem dicsőségre, de pénzre pályáznak. És Budapest most is a bőkezű gavallért adja. Nem csoda, hisz mindig azok a legkönnyelműebbek, akiknek semmijük sincs.

HETI RIGMUSOK.

Felszólalás pénzügyben.

Figyelmeztettem őket százszor,
Hogy ez már nem vezethet jóra,
Hogy ne izéljenek a pénzzel,
De ők nem hallgattak a szóra.
Alapították a sok bankot,
Kicsit, nagyot, barnát és szökét.
Én a szemem égnek emeltem,
Ők emelték az alaptökét.

Mondtam nekik: Én vagyok itten
A középosztály, a valódi.
S a viszonyaim oly ziláltak,
S a zsebem mindig oly maródi.
Minek csinálnak annyi bankot,
Ahová a pénzt be kell vinni?
Nincs pénzem, tehát nem viszem be.
De ők ezt nem akarták hinni.

Mondtam nekik: E bankvirágzás
Egy kissé hervasztóan hat rám.
Csináljanak valami olyat,
Ahonnan a pénzt kihozhatnám.

De ők azzal nem is törődtek,
Hogy én itten mit hegedőlök,
Csak kinyitották a sok bankot,
S várták, hogy a pénzzel bedőlök.

Hát nem! — így szóltam. — Ezerszer nem!
És egyszer se vittem betétet,
S most úgy hallom, a pénzpiaczon
Az összes pénzkofák setétek.
Egy millió rendet csinálna,
De nem adom a milliómat,
Nekem is kell. Mivel a nőnek
Egy kalapot kell vennem holnap.

Gábor Andor.

Szivák Imre.

Talán nem esik sérelem mások becsületén és önérzetén, ha azt mondjuk, hogy Szivák Imre volt a legkorrektebb azok közt, akikkel együtt intézte a vezetése alatt álló bank ügyeit. S hogy mégis neki kellett meghalni, az nem a korrektsége ellen, hanem makulátlansága mellett bizonyít. Az ő neve volt a tisztesség és korrektség czégére, mely a pénzügyek iránt a bizalmat ébresztette és fentartotta, s ha most mégis azt kellett tapasztalnia, hogy ez a czégér pusztulásba dönti azokat, akik biztak benne, Szivák megtorolja önmagán a saját hibáit, miket tudta és akarata nélkül követett el a mások romlására. Ő, aki az ország egyik legkitünőbb jogásza volt, talán most először mondott jogi véleményt a törvénykönyv paragrafusainak mellözésével. Hiszen ha a törvénykönyvet és a saját jogi tudását akarta volna igénybe venni, könnyen találhatott volna olyan paragrafust, amelynek czitálásával felmenthette volna magát az események büntetőjogi következménye alól. A mások büneiért semmiféle törvénykönyv nem bünteti halállal azokat, akik tettestársai ugyan a bűnnek, de anélkül, hogy tudomásuk lenne bűnbe való keveredésükről. Szivák a szigorubb törvényt kereste s azt alkalmazta magára. Nem akart a büntetőtörvénykönyvben található hátsó ajtókon megmenekülni a bűnhődés elől, nem akart bírák elé állani, akik egymás alá írják a hibákat és erényeket s egy hosszadalmas kivonási művelet után szabják meg a bűn és büntetés nagyságát. Maga bírálta meg, hogy mennyiben felelős a károkért, miket másoknak kell elszemvedni, s meghalt, mert úgy találta, hogy rettenően nagyot vétett azok ellen, akiknek csalódást szerzett nevével, személyével. És ezt elbírálni valóban senkisé is volt hivatottabb, mint ő. Nemcsak azért, mert nagyszerű jogász volt, hanem azért is, mert éppen a saját anyagi romlásán érzett fájdalmak megismertették vele azt a fájdalmat, melyet azoknak okozott, akiket a romlás szélére juttatott. Neki, aki lázasán hajszolta a pénzt, s elszemvedte a gyötrelmeket, melyek a pénz elvesztésével járnak, csak azt volt szabad hinni, hogy ugyanezeket a gyötrelmeket szenvedik el azok a százak és ezrek, akiket magával rántott a pusztulásba. És ezért kellett ily szí-

goruan itélkezni maga felett. Mert csak így bizonyíthatta be, hogy a bizalmat mégis megérdemelte az, aki az életével garantálja a reábizott pénzeket. Az emberek vagyona nem mentette meg ezzel, de legalább megmentette azt a hitet, hogy csakugyan olyan korrekt volt, amilyenek ismerték. És ezzel elég szép szolgálatot tett a magyar társadalomnak, amelynek nagyon fájt volna, ha el kellett volna vesztenie. Szivák Imrét...

Krónika II.

A Pancera-ügy.

— márcz. 22.

Fiumében egy budapesti bizottság napok óta vizsgálja a Fésüs—Pancera ügy rejtelmét s egy ország közönsége feszülten várja az eredményt. Kártyáról van szó, ehhez mindenki ért, s miután a kártya rendesen kalandos világokba vezet el, az eset még azokat is érdekli, akik járatlanok az ördög bibliájában. Egy szimpla ügy túlnő a határain, nyolcz millió magyar minden reggel azon töri a fejét: pontosan járt-e be Pancera a hivatalába és bevágott-e ötre vagy sem?

Foglalkozunk tehát mi is a dologgal és lássuk, ki van bajban? Fésüs-e, vagy Pancera? Ugy rémlik, egyik sem annyira, mint maga az igazságszolgáltatás. Ez a rétesként elnyúló eset hónapok óta lóg a levegőben és nem tud megérni, vagy elrothadni. Panceranak éppen úgy vannak barátai, mint Fésüsnek; az előbbi annyi védőpontot talál, ahány fegyverrel az utóbbi ellene küzd. Pedig sokan úgy hiszik: tyukpör az egész, a fiúei törvénytörés és a kaszinó elnöke látszólag öt perc alatt eldönthetné. Aminthogy bizonyára, magukban, mind a ketten régen el is döntötték, személyes tapasztalataik és hiteles embereik, megbízható szemtanuik révén. A nyilvánossággal szemben azonban a helyzet nehezebb; a bizonyítékok nem perrendszerűek, az adatok szubjektívek. Az igazságszolgáltatás szélesebb strukturát kíván, tárgyilagos rendszert, teljesebb harmóniát, amelyet csak akkor lehetne tökéletesen kielégíteni, ha minden kaszinóban jegyzőkönyvet vezetnének a kártya-partikról és hites kibiczeket alkalmaznának a zöldasztalok körül.

Vagyis: az igazságszolgáltatás ilyen, végső analizisükben mégis csak apró ügyekre nincsen berendezkedve s az ehhez hasonló esetek elintézése tulajdonképpen a társadalom föladata lenne. Ugyanazé a társadalomé, amely most kíváncsian, talán gunyosan is lesi, Justitia hogy fogja magát kivágni a csávából. Minden kaszinónak tudni kell, hogy a kártyajáték pénzbe megy és hogy a pénz, ha nem is mindig alkotórésze, de bizonyára egyik lényeges diszlete a becsületnek, a boldogulásnak, az életnek. Ha ilyen fontos értékek kerülnek a zöldasztalra, mindenkinek kötelessége lenne forgásukat ellenőrizni, mert ezek közjavak, ha mindjárt álszakálban is jelennek meg előttünk.

Ez azonban lehetetlenség. Senkinek sincs hozzá kedve, hogy állandóan a más körmére nézzen; Széchenyi bizonyára nem gondolt arra, mikor az első kaszinót megalapította. A hamiskártyást megfogni azonkívül ugyanaz, mint a letűnt percet fülöncsipni. Amint egy volta megtörtént: már a multba is szökött át, bizonyíték nem maradt utána. Itt csak az in flagranti segíthetne, csak ez adhatna tárgyi alapot; de hol fogtak már el in flagranti egy hamisjátékost? Vagyis: itt is elérkeztünk a két végletre. A tett vagy a maga brutális nyíltságában, félreismerhetetlenségében áll előtűnk, s akkor egyszerűbb a kétszer-kettőnél; vagy pedig szuppozíciókra kell támaszkodnunk, impresziókra, amelyek az érzékeink csalódásával kaczerkódnak, a jogi biztonság alapját soha nem rakva elénk. Szubjektive meg lehetek róla győződve, hogy X. tolvaj, Y. sikkasztó, Z.-né megcsalja az urát; a magam szubjektív jogérzéke, ha ugyan egyáltalán létezik, ezzel talán ki is elégül; de amint ezt a fölfogást bele próbálom vinni a köztudatba, az abszolút igazság szféráiba, a bizonyítékok foszladozni kezdenek s a magánnézet értéktelen ronggyá alakul át.

És itt a nagy hazugság, hogy az igazságszolgáltatás tulajdonképpen száz és száz, ezer és ezer apró magánvélemény akkumulálása kell hogy legyen. Az igazság nem lehet szubjektív meggyőződések tömörítése; az igazságszolgáltatásnak a mult tapasztalataiból a jövő rendszerét kell megalkotnia s ahhoz mint egy fölöttünk álló dimenzióhoz kell ragaszkodnia. Vagyis: függetlennek kell lennie mindattól, ami aktuális, ami csalóka érzékeinkkel összefüggő, ami bekapcsolódik az idegeinkbe, vibráló ítéletünkbe; mentől inkább huzódnak vissza a törvények a holt betűk sáncaiba, annál nehezebbek, de igazságosabbak lesznek.

Sajnos, ezt bevallani meglehetősen nehéz. A köztudat elvárja a törvénytől, hogy clowni ügyességgel tudjon a porondon mozogni, hogy minden á-ra b-t mondjon ki, s az eventualitások ahány csuprát eléjeviszik, annyi fedőt tegyen rájuk. A polgári és büntetőjog nap-nap után ezer meg ezer non putarem-mel találkozik, kérdésekkel, amelyek tulajdonképpen megoldhatatlanok, helyzetekkel, amelyek nemcsak a jog, de az igazság szempontjából is megfejthetetlenek. Mégis: el kell döntenie a kérdést, megköveteli a pörlekedő és a köztudat, amely a kíváncsiságot minden alakjában respektálja. Vajjon mi történne, ha egyszer akadna bíró, aki a közepes, kikényszerített felelet helyett kereken megtagadná a választ? Gyöngesség lenne ez? A társadalmi fölfogás szerint talán az. De a nyugodt szemlélő nem mosolyodna el, hanem azt mondaná: ez is erő, ez is méltóság és mindennekfölött emberi megnyilatkozás. Ez a nyugodt szemlélő bizonyára azt is tudná, hogy kardokat nem csinálnak kaucsukból és hogy ügyes rejtvénymegfejtők nem mindig jelentenek jó hadvezéreket.

Syrion.

Végállomás az őszben.

Kis állomás az álmos őszben.
Várok, de nem tudom, mire?
Ködvár előttem és mögöttem,
A szép napokból rég kijöttem,
Mindegy: közel vagy messzire!

Ha ittmaradnék bánatommal,
Mi haszna és ha elviszem,
Véle ébred a szürke holnap
S a messzezengő távoloknak
Csak gyászt zeng vissza vert szívem.

Kis állomás az álmos őszben,
Valáki ott fenn zongoráz,
Az életemet veri csöndben,
Egyhangu lassan ott fölöttem,
Ilyen lehet kís temetőben.
Sirok fölött, ha a szél dudorász.

Juhász Gyula.

Oleszja.

Irta: A. KUPRIN.

(5)

A rendőrbiztos tekintete hirtelen megállt a fejem fölött, aztán lefelé irányult.

— Csinos puskája van — mondotta hanyagul és tovább dobolt. — Pompás fegyver. Legutoljára, mikor meglátogattam, de nem találtam itthon, sokáig bibelődtem vele. Kitérő fegyver.

— Igen, megjárja — mondottam beleegyezően. — A mult évben teljesen átjavítottam. Nézze csak meg a csöveit.

— Igen, igen... éppen a csövei oly szépek. Pompás darab... azt lehet mondani, egy kincs.

Tekintetünk találkozott és észrevettem, hogy a rendőrbiztos szájaszélén könnyű, de sokátmondó mosoly játszik.

Felemelkedtem helyemről, levettem a falról a fegyvert és odamentem vele Afrikánovicshoz.

— A cserkeszeknél megvan az a kedves szokás, — mondottam szeretetreméltóan — hogy mindent a vendégnek ajándékoznak, amit dicsér. Mi ugyan nem vagyunk cserkeszek, de mégis nagyon kérem önt, biztos ur, fogadja el tőlem emlékül ezt a fegyvert.

A rendőrbiztos vonakodott.

— De hová gondol! Ilyen pompás darabot! Nem, nem, ez már tulságosan pazarló szokás volna.

A rábeszélés azonban nem került nagy fáradságomba. A rendőrbiztos elfogadta az ajándékot, óvatosan a térdei közé fogta és szeretettel teljesen tisztogatta le csövét tiszta zsebkendőjével a portól. Legalább az megnyugtatható, hogy fegyverem hozzáértő amatőr kezébe került. Rögtön ezután felemelkedett a rendőrbiztos és készülődött elmenni.

— A szolgálat vár és én itt önnel beszélgetek — mondotta, miközben fáradságosan kényszerítette nagy lábait a sárzipókbé. — Ha a mi vidékünkre jön, el ne felejtsem hozzánk is betérni.

— Nos és mi lesz Manujlikával, uram? — kérdeztem óvatosan.

— Hm... majd meglátjuk, mit lehet csinálni —

felelte bizonytalanul. — Igen, mit is akarok még mondani, a hónaposretek nagyszerű volt önnél.

— Magam ültettem.

— Nagyszerű retkek! Tudja, az én feleségem igen nagy tisztelője az ilyesminek. Ha tehát ön... olyan kedves akarna lenni... csak egy kis csomót.

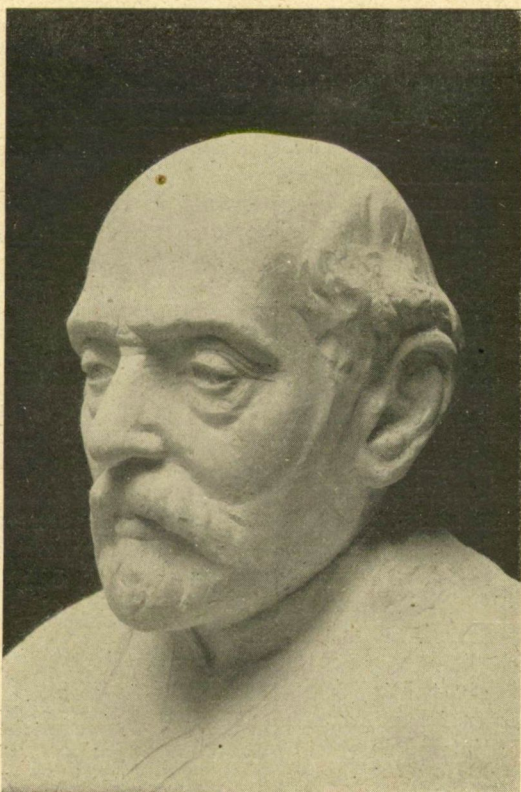
— De kérem, a legszivesebben, Afrikánovics Jevpszisij. Nagy örömet okoz nekem; még ma küldetek egy kosárral. És vajat is, ha megengedi. Az én vajam valósággal látványosság.

— Jó, hát vajat is — egyezett belé kegyesen a rendőrbiztos. — És ezeknek a nőknek megmondhatja, hogy egyelőre békében hagyom őket. Még egyszer köszönöm az ajándékot és a vendéglátást.

Katonásan összeütötte a sarkait és egy jóllakott ember nehéz lépteivel ment kocsijához, amely előtt tiszteletteljes pózban, levett kalappal állott már a falusi bíró, az irnok és Jarmola.

IX.

A rendőrbiztos megtartotta szavát és az erdei kunyhó lakóit bizonytalan ideig otthagya. Oleszjához való viszonyom ázonban durva és csudálatos változáson ment keresztül. Naiv és barátságos bizalmát, egy szép leány öntudatlan kacérságából és egy csintalan gyermek vidám elfogulatlanságából eredő élénkségét mintha elűzték volna. Beszélgetéseink valami bizonytalan, legyőzhetetlen kényszer hatása alatt szenvedtek. Félénk

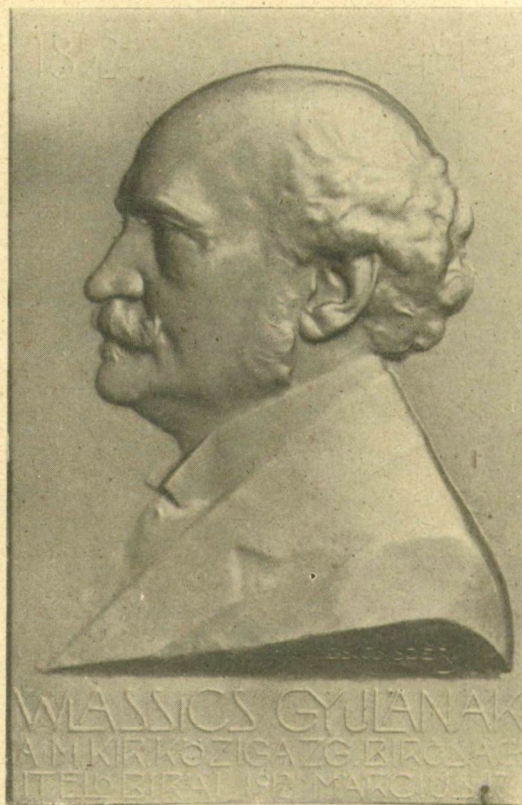
Vámbéry Ármin.

Mintázta Körmendi-Frimm Jenő.

zavarral került ki Oleszja minden élénkebb témát. Az előző napokban megnyilatkozott határtalan kíváncsisága egészen eltűnt.

Jelenlétemben erőltetett buzgalommal végezte munkáját, észrevettem azonban, hogy munka közben gyakran leejtette karjait és bizonytalan arczkifejezéssel

percekig meredt maga elé. Ha ilyen pillanatokban a nevén szólítottam, vagy valamit kérdeztem tőle, összerezett, lassan fordította felém tekintetét, arcán visszatükröződött az ijedtség és az afeletti erőlködés, hogy szavaimat megérthesse, gyakran úgy tetszett nekem, hogy jelenlétem zavarja, terheli. Ez a feltevés

Wlassics Gyula.

Mintázta Csizsér János.

azonban sehogysem illett ahhoz a hatalmas érdeklődéshez, amelyet még néhány nappal azelőtt is minden szavam, minden megjegyzésem keltett benne... Nem maradt más hátra, mint azt hinni, hogy a rendőrbiztossal történt esetben való beleavatkozásomat, amely az ő önálló természetét oly fájdalmasan érintette, nem tudta nekem megbocsájtani. Ez a magyarázat sem elégített ki azonban teljesen. Hol szerzett volna egy az erdőben felnevelkedett egyszerű leány annyi tulzott, érzékeny dolyföt?

Mindez magyarázatot kívánt, Oleszja azonban következetesen kitért a nyílt beszédhez szükséges minden alkalom elöl. Esti sétáink elmaradtak. Hiába vettem minden alkalommal a bucsuzáskor sokatmondó tekintetét Oleszjára, úgy tett, mintha nem értette volna meg. Az öreg jelenléte pedig zavart, nagyothallása ellenére.

Néha fellázadtam a saját gyengeségem és a szükségletté vált szokás ellen, amely mindennap újra odahuzott Oleszjához. Magam sem sejtettem, milyen finom, erős, láthatatlan fonalak kötötték össze szívemet ezzel a varázslatos, előttem oly érthetetlen leánynyal. Még nem gondoltam szerelemre, de már benne voltam abban a szorongó, fájdalmasan szomorú várakozással teli periódusban, a mely a szerelmet megelőzi. Ahol voltam, ahol szórakozást kerestem, gondolataim mindig Oleszjánál jártak. Egész lényem vágyott utána, csendes, borongós fájdalmat ébresztett szívemben minden emlékezés legsemmitmondóbb szavaira, mozdulataira, mo-

solyára. Jött azonban az este, mellette ültem az alacsony, rozoga padon és mindinkább éreztem, mennyire félnékké, zavarttá, ügyetlenné válok.

Egyszer az egész napot így töltöttem el Oleszja mellett. Már reggel nem éreztem magamat egészen jól, bár nem tudtam bizonyosan megállapítani, honnan ered rosszulétem. Fejem megnehezedett, fülem zugott, nyakamban tompa, folytonos fájdalmat éreztem, mintha valaki puha, de erős kézzel nyomná össze. Gégém ki volt száradva, egész testemen állandóan egy lomha, tunya gyengeség ömlött-el, amely folytonosan ásitásra kényszerített. Szememben szuró fájdalmat éreztem, mintha sokáig néztem volna egy vakítóan fényes pontra.

Amikor késő este hazafelé mentem, hirtelen, fele uton erős hideglelés támadt reám. Alig tudtam megkülönböztetni az utat magam előtt, alig sejtettem, hová megyek, dülöngöttem, mint egy részeg és csak hallottam inkább, mint tudtam, hogy fogaim az erős láztól csak úgy vacognak.

Máig sem tudom, hogyan jutottam haza... Teljes hat napig rázott a konok, borzasztó láz. Nappal mintha kissé enyhültek volna a rohamok és öntudatom visszatért. Ekkor, a betegségtől teljesen kimerülve, fáradságosan vonszoltam magamat körül a szobában. Nagy gyengeséget és fájdalmat éreztem térdeimben. Minden, valamivel erősebb mozdulatnál fejembe tódult a vér és forró, vörös köddel borított el minden szemem előtt lévő tárgyat.

Este azonban, többnyire hét óra tájban, ismét rárontott az erős láz és borzasztó, egész évszázadnak tetsző éjszakát töltöttem el, hol a takaró alatt, reszketve a hidegtől, hol csaknem megsemmisülve az elviselhetetlen forróságtól. Alig szenderültem el egy kissé, a legcsudálatosabb, értelmetlen, rémes, kínzó álmok kezdtek őrzőngő játékot megkínzott agyammal. Összes vízióim tele voltak kicsinyes, szinte mikroszkópikus karakterű részletekkel, amelyek borzasztó összevisszaságban kergették egymást. Néha úgy tetszett, hogy különös formájú, színes dolgokat szedek szét, a nagyobbakból kisebbet, és még kisebbet és nem tudom abbahagyni ezt a hamar terheessé vált foglalkozást. Mászor szédítő gyorsan rohantak el szemem előtt a tapéta csikjai, a minta helyett emberfejekből álló guirlandokat láttam bámulatos tisztasággal, borzasztó fejeket, barátságosan mosolygó, fogaikat csikorgató és bőszen haragtól szikrázó szemű fejeket. Ezután Jarmolával kezdtem egy beható, hihetetlenül nehéz, elvont témájú vitatkozást. Minden pillanatban finomabbak és ötletesebbek voltak a bizonyítékok, amelyeket egymás ellen felhoztunk. Egyes szavak, sőt betűk titokzatos, borzasztó jelentőséget kaptak. Együttal egyre erősebb ijedség lepett meg a láthatatlan, természetfeletti erő miatt, amely egymásután pattantja ki fejemből a legellentmondóbb szofizmákat és nem enged, hogy befejezzem ezt az ellen-szenves veszekedést.

Emberi és állati alakok, csodálatos alaku és színű tárgyak, szavak és mondatok jöttek zavaros összevisszaságban, de értelmüket minden érzékemmel felfogtam... és közben — csodálatos módon — szüntelenül láttam a szoba mennyezetén azt a világos foltot, amely megpörköldött zöld ellenzövel letakart lámpától származott. És valahogyan tudtam, hogy a nyugodt, homályosszélű folt a néma, egyhangu, titokzatos és fenyegető való életet rejt magában, amely még gonoszabb és nyomasztóbb, mint álmaim és vízióim veszett káosza.

Azután felébredtem, azaz, helyesebben, nem ébredtem fel, hanem hirtelen azt vettem észre, hogy ébren

vagyok. Öntudatom csaknem teljesen visszatért. Észrevettem, hogy az ágyban fekszem, hogy beteg vagyok, hogy éppen lázas vízióim voltak, a sötét mennyezeten lévő világos folt azonban most is elfojtott, borzasztó fenyegetéssel rémitett. Gyenge kézzel vettem elő az órát és fájdalmas meglepetéssel győződtem meg róla, hogy zavaros álmaim végtelen sorozata nem egészen öt percig tartott.

— Szentséges Isten! Lesz-e valaha reggel? — kérdeztem magamtól kétségbeesve.

Fejemet befurtam a forró párnákba és éreztem, hogyan száradnak ki ajkaim rövid és forró lélegzetemtől. Azonban ismét elszenderedtem, agyam ismét a szörnyű boszorkánytáncz játékszerévé vált, majd újra felébredtem két perc múlva, halálos kétségbeeséssel küzdve.

Hat nap múlva győzedelmeskedett erős természetem, kininnel és herbateával támogatva. Mint a kerékbetört, úgy éreztem magamat, amikor az ágyat elhagytam és nem tudtam a lábamon állni. A felépülés azonban rohamos gyorsasággal következett be. Lomha és jóleső elégtétellel konstatáltam, hogy a hatnapos láz fantómjaitól meggyötört fejemből a gondolatok teljesen hiányzanak. Étvágyam kétszeres mértékben visszatért, erőm mindennap növekedett és lényem minden rostjában éreztem az egészséggel együtt visszatérő forró életörömet. Együttal azonban ujult erővel huzott valami a magányos, félig rombadólt erdei kunyhóhoz. Idegeim már elgyengültek és valahányszor visszaidéztem emlékezetembe Oleszja arcát, vagy hangját, olyan gyöngéd és örömteljes fájdalom fogott el, hogy sirni szerettem volna.

X.

Még öt nap telt el, amíg annyira felépültem, hogy gyalog, az elfáradás veszélye nélkül megtehettem az erdei kunyhóhoz vezető utat.

Amikor átléptem a küszöböt, éreztem, milyen izgatottan ver a szívem a szorongó várakozástól. Majdnem két hét telt el, hogy nem láttam Oleszját és csak most értettem tisztán, milyen közel állok hozzá, milyen drága lett számomra. Kezemmel a kilincsen, még haboztam néhány másodpercig és alig mertem lélegzeni. Határozatlanságomban még a szememet is lehunytam egy pillanatra, mielőtt az ajtót kinyitottam.

Az olyan benyomások között, mint amelyek belépésemet követték, sohasem igazodhatik el az ember. Vagy lehetséges-e visszaemlékezni a szavakra, amelyeket a viszontlátás első pillanataiban anya és gyermeke, férj és feleség, vagy két szerető vált? Egészen közönséges, egészen mindennapi szavak ezek, amelyek egyenesen nevetségesek volnának, ha pontosan felírnók őket. És mégis minden szó a maga helyén van, mind megmérhetetlenül drága, mert a világ legkedvesebb hangja az, amely mindezeket a szavakat kimondotta.

Csak arra emlékezem, arra azonban egészen tisztán, hogy Oleszja sápadt arca gyorsan felém fordult és ezen a kedves, nekem most egészen új arczon zavar, ijedelem; nyugtalanság és a szerelem gyöngéd, fénylő mosolya tükröződött vissza...

Az öreg asszony, aki közvetlenül mellettem állt, mondott valamit, de szavaira nem emlékeztem. Oleszja hangja azonban mint boldogító zene csendült felém:

— Mi baja volt magának? Beteg volt? Ah, hogy lesoványodott szegény.

Sokáig képtelen voltam válaszolni neki. Némán álltunk egymással szemben, kezet fogva és boldogan, mélyen néztünk egymás szemébe. Ezt a néhány, szóltan

pillanatot tartom miadig a legboldogabbnak egész életemben. Soha, soha máskor, sem azelőtt, sem azután nem éreztem ilyen tiszta, teljes, mindent magába-foglaló kéjt. Mily sok mindent olvastam Oleszja nagy, sötét szemeiben: a viszontlátás izgalmát; szemrehányást hosszú távolmaradásom miatt; és forró vallo-mást, izzó szerelemről... Éreztem, hogy ezzel a pil-lantással habozás nélkül, feltételek nélkül adja át nekem Oleszja egész lényét.

A lány törte meg először ezt a varázslatot azzal, hogy szemének egy lássu mozdulata révén az öreg asszony jelenlétére figyelmeztetett. Leültünk egymás mellé és Oleszja részvétellel, alaposan kikérdezett betegségem egész természetéről, az orvosságokról, amelyeket bevettem és az orvos szavairól, véleményéről, aki a szomszédos városból egész idő alatt kétszer kijött hozzám. Az orvostól egyébként többször el kellett mondanom mindent és észrevettem, hogy ajkain újra meg újra megjelenik egy futó, gunyos mosoly.

— Ó, ha csak tudtam volna, hogy beteg — kiáltotta türelmetlen sajnálkozással. — Egy nap alatt újra talpraállítottam volna. Hogyan is lehet valakinek az orvosokra bízni magát, mikor azok semmit, de semmit nem tudnak? Miért nem küldött el értem?

Zavarba jöttem.

— Igen, nézd csak, Oleszja... először is ez egészen váratlanul jött... azután pedig nem is akartalak zavarni. Az utolsó időben te olyan csudálatosan viselkedtél velem szemben, mintha haragudtál volna rám, vagy mintha terhedre lettem volna... Hallgass ide, Oleszja, — folytattam azután fojtott hangon — nekünk kölcsönösen sok, nagyon sok mondanivalónk van egymásnak... de nem így, hanem négyszem közt... Értesz engem?

Lassan lesütötte a szemét, annak jeléül, hogy megértett, azután félénken az öreg felé sandított és sutto-gva tette hozzá:

— Igen, igen... én magam is akartam már... majd később... várjon még.

— Alig ment le a nap, amikor már arra figyelmeztetett Oleszja, hogy indulnom kell.

— Menjen csak, menjen gyorsan — mondotta, kezemnél fogva felemelve a padról. — Ha itt éri az esti nedvesség, újra megkapja a betegséget.

— Hová még, Oleszja? — kérdezte hirtelen az öreg, amikor látta, hogy unokája egy nagy, szürke gyapjukendőt tesz a fejére.

— Megyek... elkísérem egy darabon — felelte Oleszja.

Egészen közönyösen mondotta ezt és beszéd közben nem nagyanyjára nézett, hanem az ablakon pillantott ki, hangján azonban érezni lehetett a boszuságnak egy alig észrevehető árnyalatát.

— Hát mégis még? — kérdezte ismét az öreg, élesen hangsúlyozva a szavakat.

Oleszja szeme felvillant és mereven szegeződött az öreg asszony arczára.

— Igen, megyek! — jelentette ki daczosan. — Ezt már régen, alaposan meggondoltam és elhatároztam... Amit teszek, azért felelek is.

— Ó, te! — kiáltott az öreg boszusan és szemrehányóan.

Még valamit akart mondani, de már csak a kezével legyintett. Reszkető járásával egy sarokba vonult, ahol krákogva kezdett valamit motozni egy kosárral.

Megértettem, hogy ez a rövid, boszus beszélgetés, amelynek éppen tanuja voltam, folytatása volt a két nő között felmerült vitatkozások és veszekedések hosszú sorozatának.

(Folytatása következik.)

Saison.

Egy öregedő szellemes ember csevegése.

— márcz. 22.

Egy papirlapot szedtem fel a korzón; a következő sorokat olvasom le róla:

»Messziről mosolyognak felém az ismerősök az utcán. Átjönnek a tulsó oldalról, mert néhány szót váltani velem megtiszteltetést, üdülést és gazdagodást jelent kedélyük számára. A második császárság korából való finomságom, szatirával elegy csipős finomságom étvágygerjesztő előétel lipótvárosi ebédekhez, amelyeken a rám emlékezés mosolyát hófehér szalvéták redőibe szókták rejteni a nyolcvanas évek óta állandóan szép ajkak. Husz év óta folytatom az elmésség mesterségét, egyre fiatalabb leszek és ötvenesztendős koromban azon veszem észre magam, hogy velem együtt fiatalodnak gyermekkorom ideáljai is, amelyek névszerint: a finomság, elmésség, élczkésztség, a szép R.-né, a szép B.-né, a szép H.-né és a többi. Van bennem ugyan egy kellemetlen másik énem, mely nem szellemeskedik, hanem okoskodik, mondván: »Fiam, jöjjön már egyszer tisztába önmagával! Vegye immáron észre, hogy agyában kissé merevek lettek a véredények a reájuk lerakódott méasztömegektől; ennél fogva az események nem szitálódnak rajta keresztül olyan feldolgozott állapotban, mint hajdanában. Ezért van aztán, hogy az ön szellemessége teljesen ósdi, elavult; fölényessége pedig csupán olyan magas, mint önmaga, kedves öcsém. Önmaga pedig, kedves öcsém, a nyolcvanas évek mérlege alapján lett tauglich-há!« Igy szól hozzám az én okoskodó másik énem. Kissé aggaszt és lehangol ez a balkijelentés, de utóbb leülepedik bennem emez aggodalmak salakja. Rávetem magam a modern irányokra; szociológiát olvasok, a fiatal írókat istápolom, a velem egykoruakat feledni igyekszem és miután leszoktam arról, hogy kakaót reggelizzem, javuló emésztésem idejében le is nézem őket... Pfuj! Az öreg férfi-kokottok, Catulle Mendès-k, Armand Silvestre-ek, Grosclaude-ok, Paul Arène-ek! Hogy szégyellem magam miattatok, mert valamikor bennetek láttam saját magam tükrét!... Csak ne szeretném olyan nagyon a kakaót! Ma megint azt reggeliztem.

— Áh, asszonyom...

Ezt a szép X.-nének mondom a korzón és nyomban rá elszégyellem magam. Eszembe jut, hogy »áh, asszonyom« tiz év előtt még olyan szellemesen hangzott, hogy akár folytatni sem kellett. Ha egy újságtárcza »Asszonyom«-mal adott lendületet magának, az bizonyára nagyon ötletes és főleg finom volt, mert hangzatoságának francia nobilitása kötelezte az író. Ellenben ma!... Ma már senki sem veszi észre azt a finom árnyalatot, mely »Madame« és a madám közt van.

Azonban a szép X.-né, aki még mindig a nyolcvanas évek szemével néz rám, fenti megszólításom után megköveteli tőlem, hogy szavaimmal megerősítem rólam táplált megtisztelő véleményét. Olyasfélét vár

tőlem, aminek semmi egyébe sincs, mint egy kellemes, lehellétszerű aromája és ami a viláért se tűntessen föl előtte ordenaré fumiste-nek. Tehát így folytatom:

— Ah, asszonyom! A kedves B.-né csak az imént nyilatkozott önről oly megbélyegző módon, hogy kénytelen vagyok sietve gratulálni önnek. Asszonyom erénye fölötté áll ezeknek a pletykáknak...

— Köszönöm...

— ...annyira fölötté áll, hogy magam is csak ágaskodva tudnám elérni.

Mosoly; kézszorítás; távozás; elmélázás; kedves ebéd hófehér szalvétával és piros fátermőderes fiatal retekkel... részéről.

Részemről pedig találkozás B.-nével... »Asszonyom!« ... És megismétlődik az iménti jelenet a szereplők fölcserélésével. Tudom, hogy odahaza, a tavasziasan hűs és barátságos ebédloben a két asszonyom hervadtan bágyadt mosolylyal sugja halkán, nagyon halkán, elhalóan:

— Wie geistreich!

— A fene egye meg! Miért is ittam kakaót reggelire!...

Érzem, hogy a lélegzetem akadozik valahol a tudóm tájékán; okoskodó lelkiismeretem nyugtalanodik és egyetlen vigáshoz, hogy iménti népies felsóhajtásom némileg mégis csak igazolja progresszivitásomat. Tudatán vagyok annak, hogy még mindig szennyes szellemesnek lenni ezen a világon, de már szegyen...

Isten ments, hogy valaha ezek az önvallomások, önkínzások a nyilvánosság elé kerüljenek! Elég, ha én tudom ezeket; mások csak lássák bennem a fejlődő örök ifjút, a mindig vezért; az örületek tisztelőjét, a modernség rajongóját, önönmultam megbélyegzőjét! És ne lássák bennem azt, akinek egy kicsit fáj elfeledni régi tavaszok hőbortjait, az én személyes bolondságaimat! De jaj! Hátha már a vesémbé láttak!... Jaj, jaj, jaj!

Egy egész fiatalember vetődik utamba. Vajjon hogy fog köszönni? Lám, elég tiszteletteljesen.

— Jó napot, mester!

— Szervusz, fiu! — mondom, és mélyen a szemébe nézek.

— Isten vele, mester — és elfordul.

Ejnye, de belenyilallott valami a beleimbe! Kezem ökölbe szorul és megint szemközt fordulok vele. Neki kellemetlen a dolog, de én nem hagyom magam.

— Min dolgozik, barátom? — kérdelem tolakodóan.

— Valami egész furcsán, mester!

— Önnel tartok. A Petőfi-térig megy?

Együtt haladunk tovább; ő siet; én lihegek; ő emelt fővel jár; én megbotlom, de végül mégis én vagyok az, aki egy lépéssel megelőzöm őt a célnál.

A Petőfi-szobor a cél. Ő egy megvető pillantást vet a szoborra; nem sejtem, a szobrásznak szól-e; vagy a költőnek; én pedig önkéntelenül Heinéra gondolok. Meg vagyok ma babonázva. Mi közöm Heinéhez, amikor semmi közöm hozzá? Hol vagyok én

Heinétől és önmagamtól? Amikor itt vagyok ennek az ifjunak az oldalán, aki valami furcsán dolgozik...»

Itt vége szakad ennek a memoire-töredéknek. Hogy kinek az emlékiratai ezek, arról sejtelve sincs e rovat kezelőjének. Talán valamilyen távgyalogló bajnok írásai e sorok, melyeket a szél sodort az utcára. Bizonyára egy sportemberről van szó, aki korát meghazudtolva, állandó tréningben van; még bírja az iramot is, de amikor azt hiszi, hogy elsőnek jön be, rendesen megcsalja a perspektívája.

Maitre Jacques.

INNEN-ONNAN.

Születésnapok. Az életévek bizonyos számát elérni nem érdem, csak szerencse. S ha az ország most módfelett örvend annak, hogy Vámbéry Ármin elérte a nyolczvanadik, Wlassics Gyula pedig a hatvanadik esztendő, a két jubiláns ünneplésével mégsem a szerencsét, hanem azokat az érdemeket akarja megkoszorúzni, miket Wlassics és Vámbéry a magyar tudományosság és a magyar kultúra körül szereztek. A két férfi munkássága harmónikusan egészíti ki egymást. Vámbéry a tudománynak tett rendkívüli szolgálatokat, Wlassics pedig, mint a magyar kulturának hivatalos vezére is, minden erejét arra használta, hogy Vámbéry tudománya termékeny talajra akadjon az országban. Az egyiknek érdemes volt a tudományt fejleszteni, mert volt, aki megértő közönséget nevelt a tudománynak. A másiknak pedig gyönyör lehetett a nevelés, mert tudta, hogy a tudás éhezőinek lesz miből táplálkozniok. Hogy az ünneptetésük ideje is épp úgy egybeesett, mint azok az irányok, amelyeket szolgálnak, az lehet a véletlen munkája is, de néha a véletlen csodás tudatossággal dolgozik és ez a tudatosság gyönyörűen nyilatkozott meg most, amikor az örömben és ünneptetésben egymás mellé boronált két férfit, akik a munkában is oly közel állottak egymáshoz.

* * *

□ **A plakátragasztók.** Ez a czim rossz, mert ha nem volna annyira kakofón, plakátragasztókat kellett volna írnom. Ők azok, akik fogták magukat és fogták a barna flussz-papírt és keresztberagasztották Hány Gyula mezitlen plakátnőjének ama részeit, amiket izgalmasoknak, tehát erkölcsrontóknak ítéltek. Tartozom az igazságnak azzal a vallomással, hogy ezt a plakátnőt nem láttam, amíg a barna papírúha nem fedte mezitlenségét. De tartozom azzal a másik vallomással szintén, hogy ha addig élek is, most már megnézem, milyen volt e paquini beavatkozás előtt. Mert hátha csakugyan izgalmas? És az élet olyan szürke és amit huajt, oly kevésbé csábító, hogy egy kis izgalomért érdemes némi fáradságot is megkockáztatni. Valószínűnek tartom, hogy ha nem jön közbe a skandalum, ha nem olvasok Hány Gyula plakátjáról annyit, hanem csak úgy egyszerűen látom a mezitlenséget: észre se veszem. Nem izgulok. Ellenben így már felhívták a figyelmemet, az enyémet és még százezer másik emberét, aki mind kíváncsi lett velem együtt a plakát mezitlenségére. Hol itt az erkölcsjavító bőlcsesége? Ugy-e, sehol sincsen, aminthogy általan minden erkölcsjavítás ostoba, s csak abban vannak különbségei, hogy néha csöndes szemfogatással, máskor meg orcáztalanul erőszakoskodva jelentkeznek. De felháborodjunk rajta? Ne tegyük ezt. Az emberi ostobaságot, ezt a legrégebb és legnagyobb hatalmat legyőzni úgy sem lehet. Ez már csak tudomásul vehető. Ahogy a jégverést, a villámcsapást, az árvizet tudomásul vesszük, és *miután* pusztítottak, nem állunk vitába velük, hanem,

ha tudunk, preventív intézkedéseket teszünk. A védőgátakat és a villámhárítót már kitaláltuk, a jégverés ellen még semmit se tudunk, illetve ha tudunk is, — mert hiszen tudjuk, hogyan jön létre a jégfelhő, tehát tudjuk azt is, hogyan *nem* jönne létre — ha tudunk is: ez töméntelen pénzbe és fáradtságba kerülne, többbe, mint amennyi kárt a jégverés maga okoz. Rendőri, papi, hivatali ostobaságok: csupa jégverés. De a preventív intézkedésre, hosszú-hosszu és türelmes oktatásra ma még se crönk, se pénzünk nincsen. Tehát félreállunk és nézzük, hogyan paskolja a butaság a vetést. Aki akarja, még le is veheti a kalapját a dühöngő ős-elem előtt...

* * *

♣ **Pénzügytan.** A hírességnek is vannak csodabogarai. Ezt most láthattuk, amikor elföldeltük Mariska Vilmos egyetemi tanárt. Az elhunyt professzor híres ember volt, s hogy ennek a hírességnek mi laikusok okát és magyarázatát kerestük a róla irt nekrológokban, csak annyit sikerült megtudnunk, hogy ő volt az egyetem legszigorubb professzora. Ugycbár különös, hogy egy híres emberről csak annyit a feljegyezni való, hogy szigorú volt? Más erényét senki sem ösmeri a laikusok világában. Pedig hát egyetemi professzorok rendszerint tudósok is, akik a maguk jellemzésére egyebet is hagynak maguk után, mint azt, hogy drákói szigorúsággal vizsgáztatták a hallgatóikat. A tudományáról is szerettünk volna valamit hallani, de mindenfelé csak arról beszéltek, hogy szigorú volt, akinél nem használt a protekció. Nem ám, mert ő nemcsak szigorú, hanem igazságos is volt. És az igazságot és szigorúságot annyira komolyan vette, hogy megbuktatott egy olyan hallgatót, aki valamikor az ő és családja életét megmentette. «Őn nagyon jó életmentő, — mondotta Mariska — de azért a pénzügytant is meg kell tanulnia.» Igy szólt a professzor és elbukatta életének megmentőjét. És ez mutatja, hogy Mariskában mennyire különvált az ember a professzortól. Még szigorubban szólva, ez mutatja, hogy mennyire nem volt más Mariska, mint csak — professzor. Ha egyéb is lett volna, nem a pénzügytanban látta volna az emberi tökéletesség csúcát. És éppen ezért rettenetes még csak elképzelni is, hogy hová jutnánk, ha a professzornak sikerült volna az ifjúságot a saját képére átfórmálni. Az igazságosság és szigorúság még sohasem mentett meg emberéletet. Pedig életet menteni nagyobb viccz, mint szigorúnak és igazságosnak lenni.

* * *

□ **Meghalni vonaton...** Beülök a vonatba, otthagynom karosszékeimet, lámpáimat, könyveimet, mindent, ami az enyém; mindenki embert, akit szeretek s akiket csak azért tudok elhagyni, mert tudom, hogy holnap, vagy egy hónap múlva, vagy egy esztendő elmúltával viszontlátom őket és megint visszahelyezkedem az életnek abba a meleg kuczkójába, amit már kényelmesre vagy tűrhetőre fészkelődtem ki a magam számára... És robogok városokon, falukon, erdőkön, mezőkön, fásorokon és sorompókon keresztül, amikhez mindhez semmi közöm; amiknek az idegen volta csak azért nem hasogatja a lelkemet, mert csak átfutó jelenségek, az életemhez nem tartoznak, az én életem velem van, itt a rohanó diván sarkán és ott, ahol a karosszéket, a lámpát, a könyvet, a hozzávaló embereket elhagytam... Visszamenni, visszamenni! Ez bug-bong minden utazás mélyén, ezt kattogja a kerék és ezt zizegi a táviródrót; ezért kell elmenni. Hogy visszamehessek. És akkor Károlyváros előtt, vagy Göbenitz környékén sikít a mozdony és azt sikítja: jaj nem lehet, jaj nem szabad, te ember, te már nem mehetsz vissza. Hát hova? Sehova. Város, falu, erdő, mező idegenek; azokon nem lehet meghalni, nem, önként meghalni nem lehet rajtuk. A guruló divánon kell meghalni, mert ez valahogy hozzátartozik ahhoz a helyhez, ahonnan elindultam. Ez oda-

vinne, ha én még akkor eleven volnék. Iszonyu ez, iszonyu. És akinek meg kell halnia vonaton, mert tudja, hogy nem mehet haza, annak nem is kellene Browning... megszakadna a szive ugysis attól az irtózatoss gondolattól, hogy ez a diván, ez az áldott, ez az édes, ez a gyönyörű, ez hazamegy és én, én nem megyek haza!

* * *

♣ **Hervé meczénása.** Hát igenis: ismét Franciaország van abban a szerencsés helyzetben, hogy olyan gyönyörű kultureseménynyel dicsekedhet el a nagyvilágnak, amelyért ma még minden más országban guny és megbotráncokzás járna ki taps helyett. De Franciaországban még a legnaivabb idealizmus is szent és sérthetetlen. Az történt, — és ez csakis ott történhetett — hogy egy volt katonatiszt félmillió frankot ajándékozott Gustave Hervének, a »Guerre Sociale« szerkesztőjének, az antimilitarista törekvések leglelkesebb harcosának. Mit jelentessen ez? Mindenesetre többet, mint egy nagylelkű meczénási gesztust, mint ahogy a félmillió is ebben az esetben félmilliónál nagyobb értéket képvisel. Hervének ugyanis — amióta a kényelmes tanári katedrát, elhagyta és a börtönök kényelmetlenebb, de egyszersmind tanulságosabb iskoláit járja és üli — elég alkalma volt beletörődni abba, hogy az ő munkájáért, az ő harczaiért nem várhat konkrét anyagi elismerést és még Franciaországban is az idealizmus hig kortyaival kell beérnie. Viszont azt is nagyon jól tudhatja Hervé, hogy ami ma még csak naiv nagyot-akarásnak látszik, csak hig idealizmus, csak tulfütött lelkesedés, abból holnap, holnapután, vagy azután, de valamikor minden bizonynyal konkrét eredmények fognak kibontakozni. Mert Franciaországban minden ideálok virágai reális eredmények, kulturális föllendülések, politikai reformok gyümölcseivé érlelődtek, és minden eddigi megújulás ilyen utopisztikusnak látszó ideális lelkesedésből származott. És ha ez a félmillió frank még kicsike summa is ahhoz, hogy finanziaális garanciát nyújtson a progressziv törekvések megvalósulásának, arra mindenesetre bőségesen elegendő, hogy dokumentálja azt, hogy ami szépet ott az agy kigondol és a száj kimond, azt siet a kéz is tettel megerősíteni, sokkal gyorsabban, mint bárhol egyebütt. De az sincs kizárva, hogy ez a félmillió megadja a halálos dőfést az antimilitarista mozgalomnak. Mert ki az ördög megy a börtönbe, ha félmilliót frankot kell otthon hagynia?

SZINHÁZ.

Eva boszorkány.

(A Nemzeti Színház bemutatója.)

Herczeg Ferencz romantikus. Minden ami a romantizmus kelléktárában van (tör, holdfény, asszonyrablás), mélyen impresszionálta s zengő szavakat, nemesen-szép hasonlatokat, metaforákat váltott ki belőle. Emlékezzünk egy régi-régi novellájára, amelyben a hős, egy sellő szeretője akképpen hal meg, hogy elalszik a fürdőkádban, a vízvezeték kicsordul a boszuló elem s a vizitünder kedvese megfullad. — Ez a romantikus fantázia. Tul minden lehetőségen egy magasabb és szinesebb életet, erősebb kapcsolatokat keres, az ellentétek kiélezettebbek, az emberek titkosabbak, az élet hőfoka magasabb. Herczeg Ferencz egyik első munkája, amelylyel legnagyobb és legérdemesebb sikerét aratta, a Gyurkovics-lányok, szintén romantikus idill, alapjában igénytelen és bájos, de az eszközeiben választékos és irodalmi, a hatásában uj és előkelő. Csakhogy ő józan, hideg, okos romantikus. A testvéreivel, akik a 40-es években nyiratlanok, lázongók, rendetlenek voltak,

a korcsmákban háltak és fiatalon, meg nem érve, idő előtt a tébolydákban haltak meg, csak részben vállal közösséget s a szive másik felével a korrekt és szigorú formákat, a *parmassienek* hagyományát, az *impassibilité* szereti. Azok a szavak, amelyek ma este hangzottak felénk a színpadról, be vannak vonva valami burokba, valami üvegkéregbe, úgy hogy nem hatnak ránk közvetlenül. Távolság van köztük és közöttünk. Csak a színüket, a parázslásukat látjuk, anélkül hogy az emberi melegségüket éreznék. Kicsit dekoratív az ő művészete. Ha ezt tudjuk, akkor sok érdekes dolgot veszünk észre a most bemutatott darabjában is, amely megint kiemeli és hangsúlyozza művészi mivoltát.

A színmű, amelyet előad a Nemzeti Színház, magyar. Ódon hagyományokra, nemes előképekre kell gondolnunk, mert a teátrális hatások a magyar klasszikus drámának a továbbfejlesztéséből származnak. A nyelv gazdag és keményen kikalapált, architektónikus szépségű s itt-ott talán *Vörösmarty* jambusait is eszünkbe hozza. *Herczeg* Ferencz nem teng és nem leng bitangul a külföldi litteratura és a magyarság között, hanem itthon marad. Középkori históriát visz színpadra. Egyik régebbi novelláját dramatizálja. A hősnő egy fehérbőrű és vöröshaju leány, aki az ábrándosságá, a hisztériája, a balsorsa révén boszorkányhirbe jut. Nem tudom, ismeri-e *Herczeg* Ferencz *Strindberg* kis regényét a boszorkányról. A svéd író hasonló problémával vesződik. Lépésről-lépésre, emberi motívumokkal (egy zseni világosanlátásával) mutatja be, hogyan születtek a középkorban a hisztéria hideg tüzéből, a szüzesség börtjéből a boszorkányok, az átkozott leányok, akik később mérges, autoszugesztíóval magukba papolják mások szavait, csakugyan tánczolnak a holdfénynél, csakugyan repülnek a boszorkányok szombatján és csakugyan meghalnak a bal-körmű hitükért. *Strindberg* ezt a nő-lelket úgy látta meg mint egy alkotó költő. *Herczeg* Ferencz mint egy romantikus esztéta. Az emberei magukat közvetlenül jellemzik: »Én egy boszorkány vagyok.« »Én vagyok a középkori fekete lovag.« »Én vagyok az ábrándos szerelmes.« A színes tableau kétségtelenül érdekes. Megveszteget a nyelv bűbája. »A lovagok fákllyakkal másznak fel a hegyre, mint a tüzes hernyók.« A középkori menyegző rajza, az öreg dada alakja, a szerelmi kettős festői. Mindenesetre irodalmi czélú. A színházi közönség, amelynek helyes sejtései szoktak lenni, ünnepi áhitattal hallgatja a darabot. Állandóan tudatunkban van, hogy *Herczeg* Ferencz tiszta csucskok felé törekszik. Csak néha érezzük, hogy az alakok izgatottabbak, mint mi, lenni a nézőtérén és nekik fontosabb az események sora, mint nekünk. A szem azonban lát és gyönyörködik. Ott a színpadon a hegedős, a fekete lovag, a nyoszolyólányok, harcosok s a hóhér is, óriási bárdal a kezében, vörös ruhában. Miért van, hogy e rengeteg bárd láttára még se remegünk? Én egy kis türe gondoltam, amely a sors kezében néha oly fontos, jelentős, és ijesztő, fojtott hangokra, amelyek megdöbbenetek, magukkal sodornak, elhallgatásokra, sóhajokra és szavakra, amelyeket az emberek szájába a végzet és igazság adott.

Lehotai.

A kém. Megint délfrancia kastély; megint titokzatos flirt az első felvonás elején, — házasságtöréshez lesz talán szerencsénk? Nem, rémdráma készül, mely azonban végül idegdramává finomul ki. Szerelm és Haza: — e körül fordul a dolog — még nagy kezdőbetűvel írva is milyen sulytalan így magyarul ez a két szó. Ellenben L'Amour, ez, bár többször használták, még zengzetesen szól, egy hatalmas második felvonást jelent, párbajt egy fáradt nő és egy beteg férfi közt, melyben mindketten győznek. És La Patrie: ez olyan szigorú és rettenthetetlen dolog a harmadik köztársaság idejében, hogy nekünk is komolyan

kell vennünk, mint egy dráma megoldását. Hazaszeretetről beszélnek a színpadon és mi jól tudjuk, hogy mikor a blazirt és cinikus francziában, a panamák forrpointjában élő világfiban felébred a hazaszeretet a szegény és ezerszer eladott Franciaország iránt, akkor embert tud ölni, vagy megmenteni. *Kistemaechers* darabjában is hazaszeretetről ölik és mentik egymást a szereplők. És ezt fogadjuk el, annál inkább, mert a színház nem kinzókamra és legalább féltizenegykor akarunk némi megnyugtatót. *Góth* és *Góthné* együttese ismét megnézni és megtapsolni való esemény.

Mari. *Heyermans* lett keserűbb, vagy a naturalizmus lett unalmasabb? Talán mégis az utóbbi igaz. Ez a cseléd-komédia a kilenczvenes évekbe való, mikor az emberek még imádták a Kraftausdruckot, a rossz bluzokat, s a szakácsné mint főszereplőt. Mari — mondja a mai színházi látogató — mint esti szórakozás kissé undorító. Nekem kosztümök, valószínűtlenségek, egyszerűen romantika kell estére, nem pedig a nappali cselédmizéria felmelegítése. Az Uj Színpad együttese azonban kibékítheti a morózus romantikust, mert kitűnő és pontos játékot produkáltak, s a realista szindarabokhoz nem lehet jobb és intelligensebb ensemblet kívánni. *Judik* Etel áll az első helyen, aki mindenkit meglepett. Merész volt, de finom és tartózkodó, csupa talentum és csupa igéret.

ZENE.

Rodostó... Ez az opera ötven évvel elkésett. Ez minden hibája. Próbálják meg, kérem, beállítani abba a korba, amelyben a szerző ifjúságát eltöltötte és meglátják: egyszerűen megszépül, teli lesz színnel, ragyogással, lendülettel, fiatalsággal. A szövegekönyv hallatlan naivitásain többé nem fognak boszankodni, a zeneszerző kísérletezései iránt felébred szimpátiájuk és a cigányos, kistantáziás, egyhangu, primitív zenére bizonyos nemével a meghatódásnak gondolnak majd vissza. Azzal a meghatódással, amelyet Zeppelin érezhet a Mongolfieri testvérek léggömbjeinek modellje előtt. Mindehhez azonban elengedhetlenül szükséges az ötven év fikciója.

»Ó szegény! — csak szerettem őt! Elmult már. — Gyülölöm. Itéltem: megölöm!« Ilyen és ehhez hasonló verssorokat olvashatunk a szövegekönyvben. Mikor irtak így a magyar írók? Akkor, midőn a magyar ifju életének három legfőbb eseménye az első szerelem, az első rendjel és az első magyar nadrág volt. Amikor minden szindarabot tüzes csárdás fejezett be, amelyet a színészek jártak, élükön az igazgatóval. Ezzel a korról tart rokonságot a Rodostó. Ebben a korban kellett volna bemutatni. A közönség hangulata kedvezett a nacionalista tendenciájú történelmi színműveknek, a hazafias allegóriák virágkorukat élték és ha valaki a színpadon éltette a hazát, biztos volt az előadás sikere. A nagyságos fejedelem diadalmenetben vonulhatott volna be a magyar operahősök Wallhallájába. Szabadsághős volt ő is és az abszolutizmus alkonyán a szabadsághősöket, élöket és holtakat egyképp dédelgették. Boldog volt, aki foghatott magának egy mártírt...

Bizonyos Mayerberger nevű pozsonyi karnagy, Zichy Géza gróf egykor való zongoramestere egy ízben ekként definiálta a zene fogalmát: lelkesedéssel vegyült mennyiség. A kor zenészei többnyire csak a vegyülék egyik elemével rendelkeztek. A lelkesedéssel. Be kellett hát érni ennyivel. Az a meleg biztatás, amely akkoriban minden kísérletezőnek kijutott, ha nem termelt is kiváló zeneszerzőket, de alapjait vetette meg a magyar zenei életnek. Jöhettek a hivatottak. Az átmeneti időszak többnyire dilettáns sze-

replóinek a nevei feledésbe mentek. Csak egy-kettő maradt fenn, aki továbbfejlesztette a képességeit és megpróbált lépést tartani az utánuk következőkkel, akiknek a művészetben kevesebb volt a hazafiság és alaposabb a dologbeli tudás. Közéjük tartozik Zichy Géza gróf. Amikor elindult, telve volt tervekkel, elgondolásokkal. Lelkesedéssel. Több akkor nem is kellett. Azóta... Ma már számon kéri a »mennysiségtan«-t is. A magyar operai stílust akarta kifejleszteni az egylélegzetű népdalból. Nem jutott tovább, mint Erkel. Operazenéje, amennyivel kevésbé heterogén elemekből áll, mint Erkelé, annyival egyhangubb, unalmasabb.

Gondoljuk el, hogy Erkel Ferencz újra élne és ott folytatná, ahol abbahagyta. Egészen bizonyos, hogy nem lenne sikere. A korhoz, amelynek Erkel a protagonistája, tartozik gróf Zichy Géza is. Véle ez a korszak lezárul. Azt lehetne mondani: az első zenei nyelvújítás korszaka. Ennek a levegőjében él Zichy még ma is. Ha kilép megszokott miliójából, úgy érezzük: egy teljesen idegen ember áll előttünk, akinek a gondolatai, az érzései bennünk nem keltenek visszhangot. Pedig alig egy emberöltő választ el tőle. Hirtelen és magasba szökő a fejlődés Magyarországon. Nagyapák, apák és fiuk, a három utolsó generáció, szinte meg sem érti egymás szavát... (f. gy.)

Der Kuhreigen. (Forradalmi szerelem.) Verseket vagy szindarabok megkomponálását egyedül azzal lehet menteni, hogy a zene fokozza a szavak vagy a szituációk hatását. Ezzel szemben azt találjuk, hogy a legtöbb divatos operában a zeneszerző nem tudja követni a librettistát, nem győzi szusszal, lendülettel és az ugynevezett drámai tetőfok sikere továbbra is a szövegíró színpadi rutinjától és az énekes színészi kvalitásaitól függ. Így van ez például a Tieslandban és a Der Kuhreigenben sincs másképp. Pedig itt nagyszerű zenei anyag állott a komponista rendelkezésére. Egy nóta, amelyet nem szabad écnkelni, a nagy forradalom dalai, a marseillaise, a carmagnole és az ancien regime parfümös muzsikája, menüettek és gavottok. Mivé lett volna ez a zenei anyag például Puccini kezében? Kienzl azonban nem tudott mihez kezdeni ennyi kincsessel. Valósággal kidobta az ablakon. A békés gráci karmester kedélye elszédül a forradalmi szenvedélyek hullámverésétől. Érti, hogy ezekhez a nagyszerű helyzetekhez önéki nincsenek szavai, így hát cizitál. Cizitálja azt a muzsikát, amelyet egykor ezek a helyzetek maguk teremtettek meg maguknak. A mód azonban, amelylyel ezt az idézést végzi, teljesen különbözik minden idők operakomponistáinak módszerétől. Gyakori jelenség, hogy a zenei lángelmék nagy kitalálásait a korabeli operakomponisták népszerű alakban »adják be« a közönségnek. Így értékesítette például Puccini is, bár ez még vita tárgya, Debussy némely eredményét. A művészetet, a tudományt népszerűsíteni, az új szépségeket és az új igazságokat a nagy közönség számára hozzáférhetőkké tenni: érdemes munka. Kienzl azonban, ahelyett hogy ezt cselekedné, hogy a drámai helyzetek magasságaiban megmutatná a zenei kifejezés új lehetőségeit, a csúcsponton a régi dalokat, indulókat, tánczokat állítja elénk a maguk puritán egyszerűségében, primitívességükben. Legalább annyi fáradságot venne magának, hogy újra és hatásosabban rakná fel őket az egyes hangszerekre és szólamokra, amint azt a fül mai fejlettsége megkíváná. De ezt sem teszi. Gondoljuk csak el: hogyan csinálná meg például Puccini a marseillaisét, ha arra kerülne a sor? Ha némely operakomponistát bizonyos értelemben a tudomány népszerűsítőihez hasonlítottunk, Kienzlről azt kell mondanunk: ő tudo-

mányosítja a népszerűt. És ha megszólal benne az ugynevezett művészi lelkiismeret, amelynek a gráci muzikusoknál egy pillanatra sincs zavartalan álma, nyilván így menti magát: ez kell a népnek! A nép azonban, és ezt most már egészen bizonyossággal el lehet mondani, a Kuhreigen alkalmával derült ki, a nép nem jár az Operába.

IRODALOM.

Vénusz könyei.

— Pekár Gyula novelláskönyve. —

Pekár Gyula most érte el írói pályája delelőjét, ez a kötet reá a tanúság.

Sohasem láttuk még ennyire késznek, fölényesnek és elegánsan könnyednek, mint a »Vénusz könyei« tizenöt novellájában, amelyeknek mindegyike fölé oda lehetne írni mottóul: a romantika dicséréte. Mert a romantika szeretete csábitja rá Pekárt, hogy a multhoz térjen vissza, a színes pompával, gazdagsággal és gyönyörű hazugságokkal teli multhoz. A romantika szeretete kaptatja szárnyra fantáziáját, mikor egy jelentéktelen kis rokokó-kaland mögött emberi perspektívák széles vonalait engedni sejtetni. A mult széppé és bánatosná tesz mindent. Ott nincsenek kiegyenlíthetetlen ellentétek, jóvá nem tehető hibák, megbocsáthatatlan bűnök. S a mult emberei éppen ezért jobbak nálunk: tökéletesebbek. Ők azok, akik mi szeretnénk lenni, akik lehetünk volna, ha... (Ezen a kis »ha« szócskán válik el minden. Ők ezt a szót kihúzták a szótárakból.) A mult embereihez menekülünk, ha sok volt már a nyomoruság, piszok és komisz emberi hajszák látásából, a mult embereihez, akik a meséink életét élik. A mágus, aki eladta árnyékát az ördögnek, a bolond hérczeg, aki az ősei életét éli hétköznap s vasárnap hiába keresi önmagát és akinek nem tudnak romot építeni az építészai, az az öreg magyar gróf, aki visszamegy elmúlt esztendő távolába, kutatni egy félbeszakadt szerelem elhullajtott szirmait és aki az élete végére sem találja meg az »igazít«, az »egyentent«, — kedves ismerőssé, barátainkká válnak már az első találkozás után. Jó emberek, nem tulságosan komplikáltak, de mindig kedvesek, szimpátikusok és elevenek. Pekár kerüli az analízist, — amelynek itt nem is lenne hálás teré — egy szóval, egy gesztussal jellemzi alakjait s inkább az érdekes mese gyorsan gombolyodó fonalát húzza egyre feszesebbre. Romantika utáni sóvárgását még akkor is érezzük, ha olykor egy-egy mai ember körvonalait veti papírra puha pasztell-krétájával. Legalább a millió rajzában bukkan fel egy groteszk, néha csaknem ríktó színt, mint például a *Patkány kisasszony udvarlóiban*, amely a romantikának szinte a kinos valóságossággal kevert mesteri rajza. Grotesksége itt szinte Hugo Victorra emlékeztet, mikor a kolduspárbaj legyőztte egyszerre jó partivá alakul át. Hogy azonban mennyire fölötté áll Pekár a témáinak, arról mindennél világosabban beszél az a sokszor cinikus fordulat, amely az érzelmesnek indult alaphangba a legtöbbször meglepetésszerűen csap bele.

Pekár stílusa disztíngvált, előkelő és még pátozában is mindig nemesen egyszerű. Az a nagy, hirtelen fölbukkant tiszavirág-raj, amely az utóbbi évek irodalmát elborította, nem hagyott nyomot írásain és a már csömörlésig vitt erő-

Uriasszony csakis Brázay-féle pipereszappanokat használ!

szakos stilushajszában kétszeresen jól esik egy olyan könyvet venni a kezünkbe, amelynek írója mindenkor erőlködés nélkül találja meg a legkarakterisztikusabb formát mondani-valói számára.

—o.

Régi magyar színészvilág. Alig ajánlhatnánk hamarjában mulatságosabb, kedvesebb, bohókásabb könyvet a szórakozni kívánó olvasónak, mint *Váradi Antal* bátyánk összegyűjtött színészhistóriáit. Hogy a sok tarka-barka jelenet, vidám tréfa, nevetető anekdota mögött egy komoly, sőt néhol komor kulturtörténet húzódik meg, az ne bántson senkit. Kelemen László nemes küzdelme, apjának beletörődése a fiu szomorú pályatévesztésébe, a legendás Schi intrikája, Déryné finom, törekeny alakja, Laborfalvy Róza imponáló nagysága mind egy-egy becses kép ebben az érdekes, különös, izgató galériában. És minden képet tetszetős keretbe foglal az elbeszélő bájos közvetlensége, mesélőkedve, csaknem naiv lelkesedése a nagyszerű Benza, az ideális Lendvay, a paraszti Réthy, a gavallér Szerdahelyi, a gyönyörű Nagy Imre iránt. Nálunk, ahol a színészeknek oly nagy a keletjük és oly szertelen a népszerűségük, a színész és a színművészet e kiváltságos helyzete reliefet kap Váradi Antal szép könyvében. Szinte azt gondoljuk: ezek a mostaniak nagyon is modernek, hiuk, kicsinyesek, veszekedők; de a nagyokat, az uttörőket, a természetadta zseniket, akiknek hangjuk elnémult, sikerük történetivé lett, diadaluk feledésbe merültek, mégis csak érdemes volt nagyon szeretni. A hideg emlékezés megelevenedik Váradi rajzaiban, amelyek megbizonyítják, hogy a mult egykori dicső ünnepeltjei milyen meleg emberek voltak.

KÖZGAZDASÁG.

Az **Első Magyar Általános Biztosítótársaság** márczius 16-án tartotta *Csekonics* Endre gróf elnöklete alatt közgyűlését. Az igazgatóság jelentését *Ormody* Vilmos vezérigazgató terjesztette elő. Bár a lefolyt év üzleti eredményét a nagymérvű tüzkárok igen erősen befolyásolták, mégis a társaság ötvenéves fennállásának tartama alatt a legjobb évi eredményt mutatta. Az évi mérleg 5,267.882 (tavaly 3,611.957) *K tiszta nyereséggel* zárult, amelyből a jutalékok levonása és a különféle tartalékalapok dotálása után összesen 3,200.000 K-t, részvényenként 800 K = 40% *osztalékot* fizetnek ki a tavalyi 700 K = 35%-kal szemben. Beválasztották a választmányba *Gaál* Jenő dr.-t, *Széchenyi* Pál grófot, *Wenckheim* Dénes grófot és *Zichy* Aladár grófot.

A **Központi Kereskedelmi és Iparbank** rt. márcz. 16-án tartott közgyűlése az igazgatóságnak jelentését, mely 677.103 K (tavaly 457.105) *tiszta nyereségről* számol be, tudomásul vette és elhatározta, hogy az alapszabályszerű leírások után a külön tartalékalap javadalmazására 30.000.— K, a rendes tartalékalap javadalmazására 80.000.— K fordítatik, úgy hogy a tartalékalapok 445.000.— K-ra emelkednek; *osztalékra* darabonként 12 K = 6%, vagyis 480.000 K fordítattik, mint tavaly, és a fennmaradó 24.359 K az 1912-iki üzletév számlájára vitetik át. A közgyűlés az igazgatóság tagjaivá *Balabán* Adolfot, az **Első Magyar Általános Biztosítótársaság** helyettes vezérigazgatóját és *Radvánszky* Albert báró nagybirtokost, a felügyelőbizottság új tagjává pedig *Frank* Henriket választotta meg.

»Unio« élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet (ezelőtt **Első Leánykiházasító Egylet**) Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. Alapított 1863-ban. F. év február havában 1,944.600 K biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,795.800 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében 132.545 K 80 f fizettetett ki. 1912 január 1-től február 29-éig bezárólag 4,000.700 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 3,463.000 korona értékű új kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 281.338 K 88 f és az intézet fennállása óta 18,760.222 K 04 f fizettetett ki. Ezen intézet az élet- és gyermekbiztosítás minden nemével

foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett. A »D« osztálynak folyó évi február 29-én dr. Stamberger Ferencz kir. közjegyző jelenlétében megejtett XVI. kisorsolása alkalmából az alábbi alapkönyvszámok sorsoltattak ki, minek folytán a nevezett tagoknak egy-egy 1000 koronáról szóló díjmentes nyereségekötvény szolgáltattott ki. — 52.875. Ez. Sztrelcz József, Budapest. 133.958 Essenfeld M. Smiel, Budapest. 2930 Brettler Osias, Szatmár. 5476 Rafael J. Mór, Déva. 52.593 Bernstein József, Jaworow. 72.178. Honzl Imre, N.-Palánka. 105.531 Schwarz Adolf, Ta.-Lucz. 126.577 Szende Jenő, Kíspeszt. 137.227 Schwarz Mór, Huszt. 65.389 Altarac J. Salamon, Sarajevo.

HETI POSTA.

Delta. *Kiss* József nincs Budapesten. Még a mult hónap végén, közvetlenül az Aradon tartott felolvasás után vidékre utazott, ahol fáradt idegeit pihenteti. Valószínű, hogy csak az ünnepek után tér vissza a fővárosba.

Budapest. *K. J.* Nem kötelességünk minden beküldött versről a nyilvánosság előtt számot adni. Ha mégis véleményét mondunk, ez tőlünk csak szivesség, amelynek elmulasztása miatt nem illik minket felelősségre vonni. Nem kértünk öntől verset s a beküldöttekből csak azt következtethetjük, hogy ezután sem fogunk kérni.

Marosvásárhely. *Sz.* A beküldött poémák közül egyet megjelentetünk.

Szegény. A próza gyöngye. A verset kiadjuk.

Temesvár. A hulláégetés nem poétikus intézmény, de a világon sok mindennek van jogosultsága, ha nem is poétikus. Ebben a versben különben még kevesebb a poézis, mint a hulláégetésben. Rézmetsző címével őszinte sajnálatunkra nem szolgálhatunk.

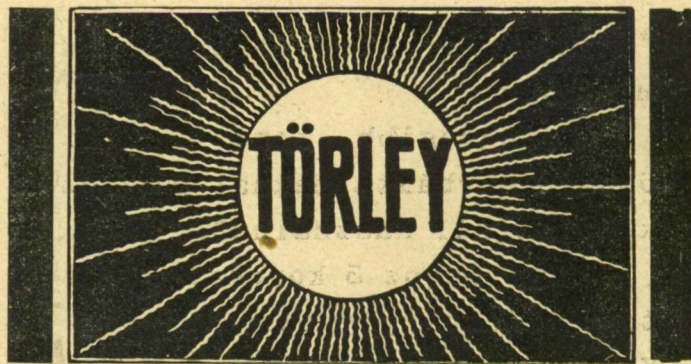
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

A bécsi főzsművészeti kiállításon, melyet most nyitottak meg, a Mattoni Henrik Rézvénytársaság előkelő módon van képviselve. A cég csoportjánál *Mária* *Jozeffa* királyi hercegnő *Kahn Gusztáv* igazgatót megszólitással tüntette ki és igen elismerően nyilatkozott az ismert *Giesshübler* savanyúvíz világszerte való szétküldéséről.

A tavaszi kirándulások sok veszedelemmel járnak. Eső, por, szél és hőmérsékleti változások nagyon károsan befolyásolják a nyálkhartyákat s e kellemetlen következmények ellen kitűnő biztosítékot nyújtanak *Fáy* szodeni pasztillái. Kívánatos tehát, hogy kirándulásaink alkalmával felszereljük magunkat a kitűnőnek bizonyult pasztillákkal.

Minden ékszerkedvelő és különösen jegyesek legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrást, ezüst-, aranyórák és lánczok, nyakécs, arany- és drágakögyürü árukbán *Polgár Kálmán* ékszeráruházában találja, Budapest, VII., Erzsébet-körút 29. I. em.

Diana sóborszesz elsörendü fertőtlenítő-eszköz, mely szaggatások, szurások és egyéb fájdalmak csillapítására ajánlható. Kapható mindenütt.

SCHÖN GÉZA ékszerész
Budapest, IV. kerület, Kecskeméti-utca 5. szám.

Házlebontás miatt brillánsok, arany ékszerek, mindennemű ezüstáruak gyári árban adatnak el.

Kinek kell

használni

„ERÉNYI ICHTHYOL SALICYLT“.

1. Aki a test bármely részén viszketegségben szenved.
2. Aki a test bármely részén bőrbántalomban szenved.
3. Aki a test bármely részén kipálásban szenved.
4. Aki a test bármely részén izzad.
5. Aki arczán, kezén, lábán, fején bőrbántalomból kifolyólag viszketésben szenved.
6. Aki arczán, kezén, lábán, fején viszketésből kifolyólag bőrbántalomban szenved.
7. Akinek izzad a hónalja.
8. Akinek izzad a lába.

Orvosok rendelik kitűnő eredménynyel.

A legrégebb, fent körülírt összes bőrbántalmaknál és viszketegségnél használható.

Nagy doboz 3 korona. Főraktár: Diana-gyógytár Budapest, Károly-körút 5.

Csak: Erényi Ichthyol-Salicylt kérjen.

Törbe

csaltak ismét egy valakit, aki minden áron valódi „Diana“ sóborszeszt akart vásárolni és helyette kapott egy „Diana“ utánzatot. Az illető csak akkor vette észre, hogy törbe

csalták

mikor már késő volt és nem tudott segíteni magán. Az illető ugyanis várta, várta, de mihaszna várta a „Diana“ hatását. Az idő elmúlt (több mint egy fél óra) és a hatás nem következett be, amit oly régen óhajtott. A jó emberen

ismét

mutatkozott holmi idegességtől származó fájdalom, amit a valódi „Diana“ sóborszesz egyszeri bedörzsölés után elmulasztott mindenkor,

de

ez esetben nem segített rajta. Csak később vette észre, hogy nem kapott valódi Dianát, hanem egy értéktelen utánzatot.

utoljára

mentem annak az utcájába, akitől ezt az utánzatot vásároltam — fakadt ki a törbe csalt szegény ember; hiába dobtam ki utolsó pénzemet, nem segített rajtam. Máskor jól megnézem, hogy csak valódi „Diana“ sóborszeszt vegyek használatba. — Az egész országban mindenütt kapható!

Vigyázzon jól a hamisítványokra!

Egy üveg DIANA- sóborszesz	Egy nagy üveg DIANA- sóborszesz	Egy legn. üveg DIANA- sóborszesz
44 fillér.	1.20 korona.	2.50 korona.